

SLOVENSKI NAROD

Izhaja vsak dan popoldne, izvenredne nedelje in praznike — inšerati do 30 petik vrst & Din 2, do 100 vrst & Din 2.50, od 100 do 300 vrst & Din 3, večji inšerati petik vrst Din 4.—, Popust po dogovoru, inšerati davek posebej — »Slovenski Narod« velja mesečno v Jugoslaviji Din 12.—, za inozemstvo Din 25.—, Rokopis se ne vračaja.

UREDNIŠTVO IN UPRAVLJANJE
LJUBLJANA, Maribor, ulica 1. etaz. 5
Telefon: 31-22, 31-23, 31-24, 31-25 in 31-26

Podružnice: MARIBOR, Strossmayerjeva 3b — NOVO MESTO, Ljubljanska 6, telefon št. 26 — CELJE, celjsko uradništvo; Strossmayerjeva ulica 1, telefon št. 68; podružnica uprave: Kocenceva ul. 2, telefon št. 190 — JESENICE: Ob kolodvoru 101.
Poštna hranilnica v Ljubljani št. 10.351

Konferenca devetih v Bruslju:

Posredovanje med Japonsko in Kitajsko

Otvoritveni govori delegatov, zlasti pa odsotnost Japonske, dajejo malo upanja na uspeh

Bruselj, 4. novembra. r. Včeraj dopoldne je bila svečano odprta konferenca devetih držav, podpisnic washingtonske pogodbe, s katero so se obvezale, da bodo čuvale vzajemno nedotakljivost kitajskih državnih meja. Na konferenci sodelujejo Anglija, Francija, Belgija, Italija, Kanada, Avstralija, Nova Zelandija, Portugalska, Nizozemska, Mehika, Norveška, Švedska, Bolivija, Južna Afrika, Danska, Indija in Kitajska, dočim sta Nemčija in Japonska sodelovanje odklonili.

Konferenco je otvoril belgijski zunanji minister dr. Spaak, ki je bil izvoljen za predsednika. V svojem otvoritvenem govoru je opisal naloge konference in podčrtal željo, da pride čimprej do ustavitve sovražnosti med Japonsko in Kitajsko. Njegovi izjavam so se pridružil ameriški delegat Norman Davis, angleški zunanji minister Eden in francoski zunanji minister Delbos.

Italijanski delegat Aldrovandi Mareseotti je izjavil, da Italija obžaluje spor med Japonsko in Kitajsko in želi, da bi se čimprej končal. Po njegovem mnenju pa bruseljska konferenca ni poklicana proučevati vzroke tega spora, tem manj, ker jih po njegovi sodbi sploh ne bi bilo mogoče dognati. Mnogo boljše bi bilo, poiskati pota in sredstva za likvidacijo tega spora. Glede rezultata konference same je pa Mareseotti izjavil, da fasisistična vlada misli, da bo ta rezultat čisto platonski. Edini praktični rezultat bi bil, če bi se konferenci posrečilo vplivati na obe stranki, da se sami pobotata.

Dopoldanska konferenca je bila nato zaključena. Na popoldanski seji konferenčne je govoril v imenu Sovjetske Rusije njen zastopnik Litvinov, ki je rekel, da odobrava ideje, na katerih stoji konferen-

ca, vendar pa želi, da naj se že začne z organizacijo borbe proti napadalcem. Samo tako bo mogoče zaščititi mir. Sedaj pa takšne konference, napadalci čisto izrabljajo. Še bolj se morajo združiti države, ki so proti napadalcem. Litvinov upa, da bo konferenca sprejela sklope proti napadalcem ne samo v Evropi, ampak tudi drugod.

Nazadnje je govoril kitajski zastopnik Wellington Koo, ki je izjavil, da Japonska verjetno ne bo opustila svoje politike, ki stremi za tem, da pod maslo gospodarskega sodelovanja raztegne svojo oblast nad vso Kitajsko. Med Japonsko in Kitajsko je možno sodelovanje samo na temelju enakopravnosti in recipročnosti. Dokler bo trajal japonski napad, se bomo upirali. Tudi Kitajska bo pomagala na tej konferenci, da se doseže čim lepši uspeh.

Portugalski zastopnik je podal kratko izjavo, da bo Portugalska podpirala delo pomirjenja.

Pesimizem v Londonu

London, 4. novembra. w. Komentarji večernih listov o bruseljski konferenci so se bolj pesimistični, kot oni jutranjki. »Evening Standard« pravi, da je konferenca najmanj preurjena, ker v sedanjih okoliščinah niti Japonska, niti Kitajska ne bi sprejeli posredovalne akcije. Japonska, od katere je vse odvisno, se ni niti udeležila konference, temveč jo popolnoma ignorira. Čelo, ako bi uspelo pridobiti Japonsko za to, da bi naknadno poslala svoje zastopnike na bruseljsko konferenco in da bi sporočila svoje mirovne pogoje, je brez dvoma, da Kitajska ni pripravljena pristati na japonske pogoje. Šele, ako bi Japonska izvelevala odločilno zmago ali pa, da bi bila zaradi dolgega trajanja vojne gospodarsko oslabiljena, bi se mogoče nudile možnosti

kompromisa. V teh okoliščinah ne more bruseljska konferenca sedaj storiti ničesar drugega nego da se odloži za nedolgo čas.

Pariški komentarji

Pariz, 4. novembra. AA. Vsi današnji pariški listi povečujejo pozornost bruseljski konferenci. »Journal« je mnenja, da bodo zbrane države z vso vlogo zagovarjale sporazum in da bodo v ta namen odposlale ponovno povabilo Japonski za sodelovanje na konferenci. V ameriških krogih zagovarjajo stališče, naj bi konferenca sama izdelala konkretne predloge, ki naj bi bili nato odposlani obojem strankama. Angleži so nasprotno mnenja, da bi bilo neprimerno učinkovitejši, ako bi konferenca najprej pozvala obe stranki, da pojasnita svoje stališče glede morebitne rešitve spora. »Populaire« amata, da je najpomembnejše dejstvo na tej konferenci sodelovanje ameriških Zedinjenih držav. Zato se lahko pričakujejo dobri rezultati. Vendar ne smemo prezreti značilne okoliščine, ki jo je treba upoštevati: Roosevelt je prehitel ameriško javno mnenje, dočim so angleški diplomati zaostali za angleškim javnim mnenjem.

Japonska odklanja vsako posredovanje

Tokio, 4. nov. br. Po vsej Japonski so danes izredno svečano proslavili rojstni dan mikada. Vse proslave, zlasti v Tokiju, so bile v znaku japonsko-kitajske vojne. V Tokiju je bila cela vrsta prireditev, na katerih so govorili vodilni japonski državniški. Na glavni proslavi je govoril ministrski predsednik, ki je v svojem govoru opozoril na miroljubne cilje Japonske, ki pa enako odločno odklanjajo vsako vmešavanje tretjih, ker bi morale to neizogibno dovesti do splošnega konflikta. Japonska je vojna po-

gajati se, toda le neposredno s Kitajsko in ne potrebuje za to nikakih nasvetov drugih, ki niti ne poznajo japonsko-kitajskega problema in presoja položaj popolnoma napačno.

Upori v Mandžuriji se širijo

Šanghaj, 4. novembra. o. Po informacijah agencije »United Press« iz Nankinga se upori v Mandžuriji širijo na vse strani. Pri uporih sodeluje sedaj že skupno okrog 200.000 Mongolov, Kitajcev in Korejcev. Posamezni uporniške skupine napadajo manjše japonske čete, rušijo železniške proge, skladišča hrane in streljiva, telefontske in brzojavne napeljave.

Rusija ne bo podaljšala ribiške pogodbe z Japonsko

Moskva, 4. nov. o. Ruska vlada ne namerava pristati na podaljšanje pogodbe o ribjem lovu, po kateri si je Japonska pridobila koncesijo za ribji lov na področjih Japonskega in Ohotskega morja, ki prav za prav spada pod rusko oblast. Učinitelj teh ugodnosti bo Japonska, vsekakor hudo prizadela, ker je znano, da so ribe poleg riža glavna hrana japonskih srednjih in nižjih slojev.

Vorošilov inspiciira

Pariz, 4. nov. A. Vedno bolj se vidi, da je spor med Kitajsko in Japonsko zelo vnesmiril sovjetsko vlado v Moskvi. Maršal Vorošilov je v spremlju generala Smirnova pregledal sovjetske posadke na Daljnem vzhodu in se sestel tudi z maršalom Blücherjem. Sestankov teh vojaških poveljnikov je prisostvoval tudi sovjetski vojaški atašé v Nankingu Lepin.

Italijanski odgovor Edenu

Italija Nemčiji ni ničesar vzela in ji nima kaj vrniti

Rim, 3. nov. o. Kot odgovor na Edenov izjavo v angleški spodnji zbornici glede kolonijevskih zahtev piše »Giornale d'Italia«, da nima Italija ničesar žrtvovati, ker ni ničesar odvzela Nemčiji. Prav to ji daje pravico, da se zavzema za pravično rešitev vprašanja nemških kolonij. Italija ima čiste roke, ker ni sodelovala pri razdelitvi kolonijevskega plena. Kolonije sta si Francija in Anglija razdelili sami med seboj. Tako je skupno z bivšimi nemškimi kolonijami in turskim področjem Anglija po svetovni vojni povečala

svojo kolonijevsko posest za 2.620.000 kv. km, kjer živi 9.335.000 ljudi. Francija pa za 922.000 kv. km. s 4.325.000 prebivalci. Italija je dobila od Anglije pri znani konvenciji somalske meje pri Džubi področje 90.000 kv. km na katerem živi 100.000 prebivalcev. Na podlagi znanega italijansko-francoskega sporazuma od 7. januarja l. 1935 je dobila Italija področja v Afriki, ki meji z Libijo in je slabo naseljena. Zato Italija ne more ničesar odstopiti Nemčiji, ker ji ni odvzela niti peči zemlje.

Kralj Karol na lovu v ČSR

Včeraj si je ogledal tudi tvornice orožja

Praga, 4. novembra. g. Posebni vlak rumunskega kralja Karola je po osmi uri privozil na češkoslovaško mejo. Ob 9.30 je vlak prispel na kolodvor v Velikih Velicah, ki je bil ves v rumunskih in češkoslovaških zastavah. Kralju Karolu in prestolonasledniku Mihajlu so priredili že tukaj svečan in pristen sprejem. Tudi na kolodvoru v Bratislavi se je ustavil vlak za kratke čas. Tam so rumunskega kralja pozdravili zlasti legionarji in Sokoli. Ob 12.20 je kralj Karol s svojim spremstvom prispel v Hršvany pri Brnu, kjer ga je pozdravil predsednik dr. Beneš. Pozdrav obeh državnih poglavarjev, ki sta, kakor tudi njuno spremstvo prišla v civilu, je bil izredno pristen. Gošče so se nato v avtomobilih odpravili v poletno rezidenco dr. Beneša na grad Židlochovice.

Popoldne se je kralj Karol, v spremstvu predsednika dr. Beneša in spremstva od-

peljal v Brno, kjer mu je prebivalstvo priredilo priske ovcije. Ogledal si je predvsem tvornice orožja. V tvornici je pozdravil rumunskega kralja minister za narodno obrambo Mahnik ter zastopniki generalitete. Kralj Karol se je zahvalil za pristen sprejem ter je izrazil svoje veselje, da bo spoznal one tvornice, ki sodelujejo z njegovo domovino. Obisk v tvornici je trajal dve uri. Tvornica je bila v polnem obratu. Poleg kralja, predsednika dr. Beneša in prestolonaslednika Mihajla so bili v tvornici tudi rumunski poslanik in Pragi Aurelian, češkoslovaški poslanik v Bukarešti Veverka, minister za narodno obrambo Mahnik in drugi odličniki.

Danes bo na čast rumunskim gostom prirejen velik lov, ki bo dal tudi priliko za razgovore s češkoslovaškimi državni-

Rumunskim žeparjem je odklenkalo

Rumunska policija bo vsakemu zasačenemu žeparju pobarvala roke in ušesa

Policija ima povod na svetu dovolj dela in opravka. Tudi bucareška policija se ne more pritoževati, da bi ji bil dolgčas. Posebno mnogo opravka ji zadajajo žeparji, ki jih kljub vsemu preganjanju, zapiranjem in izganjanju ne morejo izkoreniniti. Zaprane kazni kaj malo zaležejo, kajti komaj takšen žepar stopi iz zapora, že se ozira, v kateri tuji žep bi segel. Toda sedaj jim bo menda enkrat za vselej odklenkalo. Bukareška policija se je namreč odločila za zelo radikalno sredstvo. Vsakemu žeparju, ki ga bodo odselej zločili, bodo namreč pobarvali roke do lakta in vrhuta še ušesa. Na policiji so pripravili v ta namen neko posebno vrsto barve, ki se tako vje v

kožo, da je ni mogoče z nobenim sredstvom izprati. Vsakega žeparja bo mogoče odselej že od daleč spoznati. Med bucareškimi žeparji pa je ta ukrep policije naravno izval strašansko razburjenje. Oni smatrajo to za nedopustno, protizakonito in protustavno omejevanje osebnih svobod. V soboto so imeli celo svoje protestno zborovanje, na katerem so sklenili poslati vladi protestno resolucijo z zahtevom, da jih zaščiti pred nasilnostjo bucareške policije. V obrambo svojih pravic so sklenili ustanoviti tudi posebno strokovno organizacijo. Kriz je le v tem, da jim policija najbrže ne bo potrdila pravi.

Preprečena tatvina preprog

Ljubljana, 4. novembra.

Varnostnim organom se je včeraj posrečilo preprečiti naravnost rafinirano pripravljeno tatvino pezijskih preprog v vrednosti okrog 70.000 din. Postreška Jožeta Kalčiča je poiskal na glavnem kolodvoru neznan črno oblečen gospod, ki mu je naročil v srbohrvaščini, naj odide na Poljansko cesto 17, kjer bo prevzel pri stranki Vrhunec več težkih perzijskih preprog. Neznane je izročil Kalčiču primerno nagrado in mu še posebej naročil, naj pripelje preproge v gostilno »Pod lipo« na Borštnikovem trgu, kjer da ga bo čakal. Kalčič je takoj odšel. Vrhunec, pri kateri se bile preproge v shrambi, mu jih spočetka ni hotel izročiti, na energično zahtevo postreška pa mu je preproge izročila, vendar mu je skedila na ulico, nedovdana, kam jih bo odpeljal. Postreška, ki sveda ni imel pojma, da pri vsej stvari nekaj ni v redu, je po naročilu izročil preproge v navedeni gostilni, kjer pa ni našel gospoda, ki mu je dal naročilo. K postreški je pristopila natakarka in mu izročila še drugo naročilo, vendar je medtem že nastopila policija, ki je preproge zaplenila.

Preiskava je dognala, da so preproge last znanega trgovca Aleksandra Milutina, stanujočega na Bleiweisovi cesti 16. Milutin je bil dogovorjen, da spravi nekaj zaloge pri ruski emigraciji O. na Poljansko cesti in je poslal preproge tja potom nekega postreška, ki je bil precej vinjen in je preproge vasil Vrhunec, ki stanuje v sosednji hiši. Vrhunec se je spočetka branila prevzeti preproge v shrambo, sledenja pa se je le udala, ker se je nadejala, da se bo vsa stvar itak kmalu pojasnila. Naključje je pa hotelo, da sta njen razgovor s postreškom poslušala dva Bosanca, ki sta sklenila izrabiti priliko. Takoj sta odšla na delo, poiskala pred kolodvorom postreška Kalčiča in mu naročila, da spravi preproge v gostilno »Pod lipo«. Najbrž sta

jih namenjala čimprej spraviti v varnejše skrišališče, a je medtem z nastopila policija ter blago zaplenila. Ruska emigracija, ki naj bi po dogovoru prevzela preproge, je tudi že postala lastnika, ki je takoj odšel na policijo, kjer pa je našel svoje preproge že rešene, predno so jih prevzeli sleparski Bosanci. Te policija še išče, a zdj se, da so pobegnili iz Ljubljane.

Naše lovske trofeje v Berlinu

Ljubljana, 4. novembra.

Včeraj dopoldne je pruski ministrski predsednik Göring otvoril lovsko razstavo v Berlinu, na kateri je zastopanih 30 držav, med njimi tudi Jugoslavija. Naša država je poslala na razstavo številne lovske trofeje, zlasti rogove, ki je bilo izbrano in določeno na nedavni lovski razstavi v Zagrebu. Na te razstavi je naša banovina imela svojo kojo, v kateri je razstavila najlepše in tudi kvaliteto najboljše trofeje. Slovenija je bila prav bogato zastopana, zlasti z rogovi gamsov, srnjakov in jelenov. Posebna komisija je nato še vse razstavljene blago strogo ocenila ter le najbolj izbrano rogove določila za berlinsko olimpiado. Tudi v Berlinu je Slovenija bogato zastopana in računati je, da bo pred strogim mednarodnim razsodiščem dosegla prav častno oceno.

Našo državo zastopa 8 predstavnikov lovskih društev, ki jih je določilo ministrstvo, Slovence pa zastopa Bogdan Pogacnik, podpredsednik Zveze lovskih društev iz Maribora.

Borzna poročila.

Carib, 4. novembra. Beograd 10, Pariz 14.62, London 21.51, Newyork 432.75, Bruselj 73.32, Milan 22.79, Amsterdam 230.35, Berlin 174.10, Dunaj 80.26 — 81.70, Praga 15.165, Varšava 81.80, Bukarešta 3.25.

Politični obzornik

Slovinci Srbe in Hrvate

itak dobro razumemo!

»Ker Srbe in Hrvate Slovenci itak dobro razumemo, zato predlaga Škerbec-Sabotijevsko glasilo, naj bi se v naših osnovnih šolah pouk srbohrvaščine popolnoma opustil ali pa vsaj znatno omejil. Tako-le piše: »Najbolj graje vredno je dejstvo, da se morajo učiti slovenski otroci že v tretjem razredu srbohrvaščino in to na veliko škodo slovenščine. V 3. razredu je jezikovno znanje že zelo pomanjkljivo in nič ustreljeno, zato bi morala biti prva naša zahteva, da se poučuje v prvih štiri razredih pri jezikovnem pouku samo slovenski jezik, ker drugače — če se uči zraven še srbohrvaščina — je vsak uspeh popolnoma nemogoč, ker se otrokom vse zmeša. Ali se morda hoče to doseči? V petem in šestem letu naj se naučijo otroci že cirilice, kaj več ni potreba, ker Slovenci Srbe in Hrvate itak dobro razumemo...«

Čudni modrijani se zbiraajo v »slovenoborskem« taboru, ki ne privoščajo naši mladini niti tega, da bi se vsaj deloma naučila srbohrvaščine, ki je našim ljudem v življenju prav tako potrebna, kakor vsakdanji kruh, kjer pa jim je znanje srbohrvaščine nujno potrebno. Odprava srbohrvaščine iz naših osnovnih šol bi bil naravnost zločin, izvršen na naši nastopajoči generaciji! Da bi bil radi pouka srbohrvaščine (po 2 uri na teden!) v šoli vsak uspeh popolnoma nemogoč, češ da se radi tega »otrokem vse zmeša«, je v ničemer utemeljena bedasta fraza, za katero se skriva zgolj besno sovraštvo proti srbohrvaščini. A isti patroni, ki sedaj kličo v boj proti srbohrvaščini, niso imeli svoje dni pod pokojno Avstrijo niti proti temu, da je morala slovenska deca na primer na Štajerskem posesti samo nemške šole in da se je na Kranjskem učila nemščine že v drugem, ako že ne celo v prvem šolskem letu! Seve, to pa je nekaj drugega! Nemščina, tej se še danes do tal klanjajo vsi naši »slovenoborci«! Prav zato, ker so tej popolnoma zasluženi, tako blazno sovražijo vse, kar je srbsko, hrvaško in vobče slovensko. Ali v svojem slepem sovraštvu jim je ušlo dragoceno priznanje, da smo Slovenci, Hrvati in Srbi vendarle en narod, šč utemeljuje izgon srbohrvaščine iz naših šol s trditvijo, »da Slovenci itak Srbe in Hrvate dobro razumemo«, kar bi bilo nemogoče, ako bi Slovenci ne tvorili s Hrvati in Srbi en narod!

Hrvatski list proti frankoucem

O pomenu proglasitve neodvisnosti vseh jugoslovenskih pokrajin, ki so bile do leta 1918, pod avstro-ogrskim jarmom, to je o pomenu 29. oktobra so objavile »Varaždinske novine« lep članek, v katerem je zlasti podčrtan ta-le odstavek:

»Nova država je bila ustvarjena v veri in prepričanju, da se bodo izpolnile vse narodne želje in težnje. Na žalost se razmere v naši državi niso razvijale kakor bi bilo potrebno, in tako je nastalo tako zvana hrvaško vprašanje. Njegova popolna in srečna rešitev je jamstvo za srečo in napredek te države. Čim prej, tem bolje! Definitivni razpad Avstro-Ogrske je težko zadel njene agente na Hrvaškem, zato se je njihov vodja dr. Ivica Frank izselil na Madžarsko in se tam stalno nastanil. Njegovi somišljeniki v inozemstvu in tuzemstvu bežeče kakor muhe brez glave in izjavljajo s svojimi političnimi bedastostmi sožalje in gnus vse rodoljubne javnosti.« — »Samouprava« je s stališčem, ki so ga zavzele »Varaždinske novine« glede frankoucev, zelo zadovoljna in pripominja: »Milo nam je, da obsoja tudi en hrvaški list delovanje frankoucev in separatistov, ali ne sreča je, da se nahajajo v naši državi tudi taki politiki, ki dajejo je svojo brezumno politiko potuho delovanju teh frankoucev in separatistov. Skoraj bi lahko rekli, da oni zaslužijo ostrejšo obsodbo kakor frankovci, ki žive v blonadi, da so Habsburški prijatelji Hrvatom. Sicer pa največji del frankoucev in separatistov deluje na račun — tujece, zato je tudi razumljivo, zakaj so proti Jugoslaviji...«

Na stališču enega naroda in ene države

V Kozarcu v vrbski banovini so pred dnevi slovesno otvorili izpostavo sreskega načelnstva. Slavnosti se je udeležil tudi minister brez portfelja dr. Šefika Behmen, ki je imel pri tej priliki daljši politični govor. V svojem govoru se je pred vsem bavil s sporazumom, ki ga je sklenila srbijanska izvenparlamentarna opozicija z dr. Mačkonom. Dr. Behmen je ostro obsojal ta sporazum in trdil, da je ta sporazum samo krpica papirja brez vsake vrednosti. S posebnim poudarkom je izjavil: Naše stališče je glede vseh obstoječih vprašanj jasno. Jaz stojim na stališču enega naroda in ene države, a to je tudi stališče sedanje vlade. Jugoslovenstvo je temelj, na katerem sedanja vlada gradi državno politiko. — Prav razvedni smo, kakšno stališče zavzemamo napram tej svečani izjavi aktivnega člana kraljevske vlade glasila Katoliške akcije in JRZ »Slovenec«. »Slovenski dom« in »Domoljub«? Nadejamo se, da bodo tudi ti organi jeli podčrtavati načelo »en narod — ena država« kot temelj vse državne politike!

Tragedija angleškega šahovskega mojstra

London, 4. nov. i. Angleški listi poročajo o čudnem primeru izgube spomina. V neki londonski bolnišnici za živčne bolezni že dalje časa zdravijo znanega angleškega šahovskega mojstra Williama Winterja, ki je popolnoma izgubil svoj spomin. Winter je pred tedni igral šahovski partiji, ki je trajala več ur, nato je pa še do pozne nočne ure zman reševal težak šahovski problem. Ob 3. jutraj se je vračal proti domu. Srečal je znanca in se z njim v najboljšem razpoloženju pogovarjal ter mu smejeje se pripovedoval, da se je več ur mučil z nekim šahovskim problemom, ne da bi našel rešitev.

Tri ure pozneje se je obrnil na stražnika: Gospod, ali mi lahko poveste, kdo sem in kje stanujem? Pri sebi nimam nobene legitimacije, svoje ime pa sem pozabil! Straž-

nik je spočetka menil, da gre za dobro šalo vinjena. Končno pa je vendar povedal Winterja na stražnico, kjer so se v teku dopoldneva ugotovili njegovo identiteto. Winter se ni mogel več »ponniti svojega prejšnjega življenja. Ko se je Winterjeva živčna hiba zvedela, se je na policiji zalašil, ki je prejšnji dan igral z Winterjem in povedal vso zgodbo. Takoj so pozvali najznamenitejši zdravnike za živčne bolezni, ki so ugotovili, da je izguba spomina nastopila zaradi preutrujenosti. Četudi je Winter več dni popolnoma miroval, se mu spomin ni povrnil. Poizkusili so zouditi v njem dogodke iz najbližje preteklosti in so postavili predenj šahovnico. Toda Winter ni z nobeno kretajo pokazal, da sploh kaj ve o šahu in se njegovo stanje nikakor ne bo zboljšati.

Tomaž G. Mašaryk

Predavanje dr. Rudolfa Krivica pod okriljem Ljudske univerze

Ljubljana, 4. novembra. V mali filharmonični dvorani Ljudske univerze je predaval o Tomažu Mašaryku predsednik advokatske zbornice dr. Rudolf Krivic. Ljudska univerza je čutila dolžnost, da se tudi ona oddolži spominu velikega predavatelja čehoslovaške države. S predavanjem o Mašaryku pa je obenem začela vrsto predavanj v novi študijski sezoni. Čeprav je bilo predavanje velenjavno in je zagrabilo življenje in delo Mašarykovo v novi luči, je bil obisk samo srednji. Dr. Rudolf Krivic je kot primate odlični poznavalec Mašarykovega dela, toda jasno in zanimivo podoba Mašaryka kot filozofa, politika in človeka.

Uvodoma je odlični predavatelj očrtal pot razvoja Mašarykove duhovnosti od prvih let njegovega življenja do začetka njegovega nastopa v českoslovaški državi in s tem podal možnost za lažje razumevanje Mašarykovega življenja in dela.

Kraj, v katerem se je Mašaryk rodil, je rodovita ravnina ob reki Moravi od Ogeškega gradišča do Breclave. Kraj je po prebivalstvu popolnoma slovaški in se imenuje Hodonin. Očetov rod je silno številan in sega nazaj v 16. stoletje. Mati se je pisala Kropáčková, bila je iz sosednjega mesta Gustopet, kjer so bili naseljeni Nemci. Mašarykova mati je zato tudi dobro govorila nemško, vendar pa je ostala rodbina Mašarykova očeta popolnoma slovaška.

V svoji mladosti se je mladi Tomaž Mašaryk z drugimi otroki igral razbojniške in žandarje in pri tem zmerom bil na strani razbojnikov. Bil je temperamenten in vročkrven že tedaj. S seboj je nosil v žepu zakrivljen nož, sledeč idealu slovaške mladine, slovaškemu hajduku.

Že v otroških letih je Mašaryk videl veličansko razliko med ljudstvom in gospodom v dvorcih, med visokostjo gospode in med ponižnostjo ljudstva, občutil je njegovo gospodarsko in moralno suženjstvo. Čeprav je bil mladi Tomaž gospodski otrok uslužbenca cesarskih posestev, se je vendar čustveno od gospode odvrčal. Doma so živeli v prijetni harmoniji. Svojo mater je oboževal, očeta spoštoval, brate pa naravnost neznal ljubil. Od svoje matere je bil globoko versko vzgojen. Sledovi te vzgoje so mu ostali vse življenje. Ob prestopu v česko-bratsko cerkev je šele leta 1902 izpovedal: »Vtisi iz mladosti, spomini, katerih središče je mati, pobožna žena, mi še sedaj niso izginili, čutim se bolj kot katolika.

Na njegovo versko čustvovanje je vplival zlasti kaplan Sator, v katerem je Mašaryk ob ministriranju gledal Boga; božja služba pa je lepo družila povišane in ponižane, gospodo in ljudstvo. Od tod izvira Mašarykovo poudarjanje pomene verskega življenjskega optimizma in za harmonijo v življenju. Versstvo, pravi, mora vplivati na ljudi, na družbo, na življenje.

Zunanji okvir njegovemu življenju tvorijo solanje na ljudski šoli, ko gre po navesti dekana Kocmana za učitelja na realno v Gustopeti. Prakticirati mora učiteljsko, da bi dočkal 16. leto. Imajo ga za faliranega študenta. Zato ga da oče učiti ključavninstva, kjer pa ne vzdrži. Uči se za kovača, nekakega podoktorja, kar mu za vse življenje zapusti izkušnjo, da mora kovati železo — vroče. Kaplan Sator spravi Mašaryka na gimnazijo in vzbudi v njem globok socialen čut, da začne socialno razliko med dvorcem in prebivalstvom pod dvorcem čutiti tudi socialno.

Glede židov je bil Mašaryk usmerjen tako kot njegova okolica — protizidovsko, vendar pa je vedno nastopal proti nekulturnemu nazoru svojega naroda, češ, da pijejo židje krščansko kri.

Na brnski gimnaziji je bil Mašaryk prvi med slovaškimi učenci. Tedaj živo čuti narodnostno razliko na samem sebi, v Brnu se mu je nemško gospodarstvo vsajevalo na vsakem koraku. Gmota živl prvo leto na gimnaziji slabo, drugo leto (1896) pa je postal inštruktor sina policijskega direktorja v Brnu Le Monierja, ki je imel pred seboj kot odlični uradnik — birokrat lepo kariero. Tu so se Mašaryk naučil francosko in prišel v stik s francosko literaturo. V gimnaziji se Mašaryk vzbujajo resni verski dvomi. Kateri Procházka voditelj krščanske socialističnega gibanja ga navaja k molitvi. Mašaryk se udeležuje delavskih shodov in dobi prepričanje, da je mogoče rešiti socialno vprašanje samo z osebnim versko in pravno vzgojo delavca in kapitalista. Kaplan Sator, policijski direktor Le Monier in kateri Procházka vplivajo bistveno na razvoj Mašarykovega značaja in na njegov svetovni nazor.

O Mašarykovem odnosu do socializma ali do marksizma imajo mnogi napačno predstavo. Značilna je njegova izpoved: »Pogosto se mi očitja, da sem prav za prav socialist, jaz se to označbe ne bojim, gotovo sem za radikalne socialne reforme. Moja socialna verodostojnost je zelo enostavna in ima samo tri stave: 1. vedno za delavstvo in delavsko ljudstvo, 2. zelo pogosto s socializmom in 3. redko z marksizmom.

Mašaryku je bilo za slovaške pravice vseh, za izravnanje socialnega nasprotja, ne pa za razredne interese in za razredno znajo delavstva. To se mu je popolnoma posredilo. Na čehoslovaškem se ni bati razrednega boja. Zato komunistem nima na českoslovaškem talu, pa če bi Hitlerjev skla Nemčija to še tako rada videla, da bi mogla z njim masivirati svoj pohlep po čisti zemlji.

Mašaryk zapusti brnsko gimnazijo in gre na Dunaj na akademsko gimnazijo. Ugodno zanj je, da je prestavljen tudi njegov dobrotelj. Na Dunaju studira Mašaryk klasične jezike in posluša Miklošiča. Ko mu l. 1873. umre dobrotelj, pride za privatnega učitelja k novemu učencu, sinu Alfreda Schlesingerja, enega najbogatejših dunajskih bankirjev. To leto mu umre brat Martin. Mašaryk razmišlja o smislu življenja in išče utehe v filozofiji. Pogloblja se v dela Platona, angleškega filozofa Johna Stuartha Mila, Augusta Comtea. Odklanja pesimista Schopenhauera, Darvina in Hecla. Mašaryk postaja odločen individualist, zanj je človek

čisto vprašanje — svetovno vprašanje. Predavatelj je očrtal samo Mašarykov svet, s prof. Benšter, pri katerem spominja čisto kulturno in politično preteklost. Največji vtis Benšterove okolice na Mašaryka je pa čisto Benšter, ki mu je kot pripravljenost vstopiti kot Jungmann, Benšter in Benšter.

Kot človek je bil Mašaryk ob vstopu na politično pot — leta 1876. je umrl stari Palacky — eleganten mošt, stek, estetičen, pripraven, preprosto a okusno običen. Nosi je vedno majhen klobuk, veliko streho in tudi cviker na nosu je zelo gojčal. Okoli sebe je imel dvesto udanih prijateljev. Iz njegove korespondence s Zdenko Šemberovo je viden ves njegov človeški odnos do sveta in tudi do žensk. Leta 1877. se spozna s miss Garigoy iz Amerike. Predavatelj zanima očiše boj Tomaža Mašaryka za njeno oddolžitev.

Svoje zanimivo predavanje je g. predavatelj zaključil s ugotovitvijo, da delo 1877. Mašarykovo življenje v dve polovici. V prvi je ustvarjal temelje za delo, drugo polovico življenja pa mu izpolnjuje težek boj za bodočnost čehoslovaškega naroda.

Odlično predavanje je bilo deležno toplega priznanja.

Začetnik pri patentni blagajni

Prežal je na velik plen in ga je imel že skoraj v rokah, pa so ga zasačili

Ljubljana, 4. novembra

Glavna obravnava proti 27-letnemu hlapcu Štruklju je bila izredno zanimiva. Sodila je mali senat s predsednikom s. o. s. Lederhasom. Obtožba, ki jo je zastopal državni tožilec Branko Goslar, je Štruklju očitala poskušeni vlom v patentno blagajno verthajmerice. Obtožbenica je brnila ex offi dr. Ciril Oblak.

Štrukelj je bil že tretje leto za hlapca pri posestniku Ivanu Ronku v Cerknici. Bil je dober delavec, kakor je izjavil Ronko, le trmast je bil včasih. V začetku avgusta je Ronko oral s hlapcem njivo v bližini nise in je izgubil ključke svoje verthajmerice. Zaman jih je iskal na njivi in v kolesu s pomočjo hlapca in svojih domačih. Hlapec France je ob tej priliki izvedel, da ima gospodar v patentni blagajni večjo vsoto denarja. Gospodar je tarnal, da ne bo mogel do denarja, preden ne bo dobil novih ključev z Dunaja, kajti domači mehanik se je zaman trudil, da bi blagajno z vitrihi odprl. Železno blagajno je Ronko kupil pred 40 leti na Dunaju. Zaradi tega ni imel dosti upanja, da bi imela trdnost rezervne ključke za to blagajno. Toda ključke je z Dunaja dobil. Še ko jih je imel v rokah, ni verjel, da bo pravi. Šele ko je z novim ključem in novim vitikačem (šterherjem) odprl blagajno, se je docela oddahnil. Na izgubljene ključke je skoraj že pozabil. Prepričan je bil, da jih je saoral v njivi. Ključki pa tedaj niso rjavili v njivi, temveč jih je imel njegov hlapec France Štrukelj v žepu.

Dne 25. avgusta, torej tri tedne po dnevu, ko je Ronko izgubil ključke svoje blagajne, je njegova hči Marija po večerji okrog 20. ure stopila iz kuhinje v sobo, v kateri je tudi blagajna, da bi pogledala na uro. Prižgala je električno luč in je od strahu skoraj okamenela. Pri blagajni je opazila hlapca Francea s francoskom v roki. Vratnica blagajne so bila odprta. Od presenečenja je bila vsa iz sebe. Mogla je samo še izgovoriti besede »Franc, kaj delaš?«, naker je še zavpila na pomoč, takoj nato pa se je zgrudila in obležala na tleh v nezavesti.

Iz kuhinje je pritekel njen brat, za njim še druga sestra in mati. Brat je zaprl blagajno in prijel hlapca, ki od presenečenja tudi ni našel nobene besede v pojasnilo ali opravičilo. Odpeljal ga je na orožniško postajo, kjer je hlapec priznal, da je našel ključke, ki jih je Ronko izgubil in se je hotel prepričati, ali odpirajo blagajno. Končno je priznal, da je imel namen iz blagajne vzeti denar.

Čno je tudi priznal, da je imel namen iz blagajne vzeti denar.

Na glavni razpravi je štrukelj tajil svoj tatinski namen. Zagovarjal se je tako, da mu nihče ni mogel verjeti. Branilec mu je med zasliševanjem svetoval, naj lepo prizna, ker je priznanje največja olajšalna okolnost. Šele proti koncu razprave je štrukelj izrekel pametno besedo, češ da se je hotel prepričati, ali najdeni ključki odpirajo blagajno. Ako bi bili pravi, bi jih izročil gospodarju, ker mu je le-ta obljubil nekaj stotakov najdenine za izgubljene ključke. Seveda je bil tudi ta zagovor na slabih nogah, toda v primeri z njegovimi prejšnjimi pojasnjenji je bil vsaj v mejah verjetnosti. Številne dokazane okolnosti pa so pričale za štrukljevo krivdo. Njuti niso verjeli, da je našel ključke na fantu še nekoliko zarjavele in da jih je s smrkovim papirjem očistil. Našel jih je gotovo še isti dan, ko jih je Ronko izgubil ako jih je sploh našel. Morda jih je Ronko izmaknil iz žepa. Ključke ni takoj izročil gospodarju, temveč jih je preživel še 3 tedne po najdbi. Med tem je že odpovedal službo, ker je imel namen odpotovati s tovaršili na delo v Francijo. Hlapec je vedel, da je Ronko dobil nove ključke z Dunaja, pa je kljub temu čakal na ugodno priliko, da bi »izprobal« najdene ključke. Vse je kazalo na to, da bi se rad založil z Ronkovim denarjem pred odhodom v Francijo. Najbrže bi se tako tudi zgodilo, ako bi ne bil začetnik pri verthajmerici.

Štrukelj se je kakih 15 minut trudil pred večerjo, da je odprl blagajno. Obratila je ključko in vrtil vitkač na levo in desno, dokler se niso vrtica odprla. Tedaj so ga poklicali k večerji. Po večerji se je spizgal zopet k blagajni in se zopet mudil z vitikačem skoraj pol ure, kajti vitikač ni znal potegniti iz ključavnice in vrtice blagajne zopet zapreti. Ako bi tako, pobral denar iz blagajne, bi pač domači tatvino takoj opazili. Vratnica blagajne bi bila samo priprta in v ključavnici bi tičal vitkač, katerega štrukelj ni znal potegniti iz ključavnice. Po večerji se je opremil še s francoskom in je z njim vlekli vitkač iz blagajne. Pri tem opravičku ga je zasačila Ronkova hči Marija. Ako bi štrukelj pred poskusom tatvine preudrjal, kako se odpirajo in zapirajo patentne blagajne, bi Ronko najbrže ne našel več v blagajni svojega denarja. V blagajni je bilo 31.000 din. Senat je štruklja spoznal za krivega in ga obsodil zaradi poskušene vlomne tatvine na 4 mesece strogega zapora. Štrukelj je kazen sprejel.

Odkritje mladega Slovenca na pariški razstavi

Predavanje inž. Dušana Avseca pod okriljem Prirodoslovnega društva

Ljubljana, 4. novembra

Na povabilo Prirodoslovnega društva je v tork večer predaval inž. Dušan Avsec o zanimivem vprašanju: o mehanizmu, kako se tvorijo krepsti, valoviti in pramenski oblaki. Dvorana mineraloškega inštituta je bila nabito polna, saj so prišli mladega inženirja, ki je dosegel v Franciji v Parizu prav lepe uspehe, poslušati številni prijatelji, tovariši in profesorji. Predavatelja je pozdravil v imenu Prirodoslovnega društva in ga predstavil občinstvu predsednik prof. dr. Marij Rebek, na kar je predavatelj ob zanimivih skopičnih slikah pojasnil delovanje atmosferskega mehanizma. Razložil je raznovrstna termokonvektivna gibanja v tekočinah in plinih, nato pa podobne pojave pod električnim naponom. Omenil je pomen teh pojavov v zvezi s meteorologijo in nekaj z geologijo in astrofiziko.

Mehanizem atmosferskega delovanja je najlepše pokazal pri nastajanju oblakov. Plast oblakov, ki leži v atmosferi kot enakomerno razprostrta odeja, se v svojih dolnih plasteh ogreva. Dolnja stran ogrete oblake plovke se hoče dvigniti, med tem ko skuša gornja mrla nadomestiti zdeljno toplo plast. Predavatelj je pokazal, da se izmenjava prostora tople in hladne mase izvrši po čudovitem redu. Gibanje, organizirano v celice, ki neprestano krožijo, pospešuje v obliki krožnega gibanja teh celic prenos toplote od nižjih plasti k višjim. V prisotnosti teh gibanj se temperatura na zemlji močno ohladi. Temperatura, ki je eden izmed treh najvažnejših elementov pri določanju vremenskih prilik (vlažnost, barometrični pritisk in temperatura), prihaja tu v poštev kot važno sredstvo določanja atmosferskih prilik.

Nastanek raznih vrst oblakov je predavatelj razložil prav nazorno. Krepsti obla-

ki se tvorijo, če vlada brezvetrovno vreme. Pod pogojem, da se ta vlažna plast lahko giblje, se gibljejo tudi celice (kepe) in tvorijo obliko pramenov (valjev), ki so pravokotni na smer vetra. Če pa je veter močan, se ti valjasti oblaki usmerijo v njegovo smer. Tedaj dobimo obliko vzdolžne, pramensate, valjaste oblike.

Za boljše razumevanje spreminjanja temperature, obenem pa za poznavanje zračnih gibanj, ki zanimajo aeronavtiko, je predavatelj navajal kot primer izkoriščanje vertikalnih zračnih tokov z brezmotornimi letali. Brezmotorno letalo, ki pride med dva valjasta oblaka, se drži na svoji višini radi dvigajočih se termokonvektivnih vertikalnih tokov, smer in hitrost letenja pa je odvisna od glavnega vetra.

Na kraju je predavatelj naglasil, da je videti, da so raziskavanja konvektivnega utrdila konvektivno teorijo zračnih gibanj, o kateri so raznovrstni znanstveniki včasih izražali svoje pomisleke. Termo-konvektivna teorija, ki datira od leta 1921, je prišla danes do zelo trdnih zaključkov. Po predavanju so nekateri udeleženci stali predavatelju razna vprašanja glede njegovih novih izjav, na katera je g. predavatelj dajal potrebna pojasnila. Predavatelj se je za njegovo uspešno predavanje zahvalil predsednik Prirodoslovnega društva in mu čestil k njegovim uspehom v Parizu.

Mladi inženir, ki predstavlja za nas lepo znanstveno pridobitev, se je v petek vrnil iz Pariza v Ljubljano. Tu bo čital do srede tega meseca, na kar se bo vrnil spet v Pariz in nadaljeval študij. Po rodu je Ljubljančan. Po svoji diplomski letu 1930 je elektro tehniške stroke, je bil tri leta asistent-volonter v inštitutu za tehnično mehaniko. Nato pa je zaprosil za štipendijo franco-

ške vlade, katero je tudi dobil. V Parizu se je vpisal na Sorbonno in bil tu po enoletni pripravi sprejet v inštitutu za mehaniko kot profesor H. Benardu. Tu se je pečal z raziskavanjem termokonvektivnih vrtnic (gibanje tekočin, povzročeno zaradi toplotnih razlik) s aplikacijami na podobne oblike oblakov, ki zanimajo meteorologijo in brezmotorno letenje. Pri poskujih je spoznal, da ima v tem pogledu elektrika enako vrednost kot toplota. S tovaršikom dr. Luntsem je napravil vrsto poskusov. Pri tem je prišel do odkritja, ki ga sam imenuje: elektrokonvektivni tokovi v tekočinah, ki jih povzroča elektrostatično polje z aplikacijo na meteorologijo. V izvestih Znanstvene akademije v Parizu je objavil vrsto znanstvenih člankov in obsevirni članek v reviji: La Meteorologie v sodelovanju s dr. Luntsem. Poleg tega pa se s srame poljudne francoske revije objavile kratke in asorne opise teh eksperimentov. Odlični mladi inženir je v Parizu nastavljen kot znanstveni sodelavnik ministra za zrakoplovstvo, obenem pa se na Sorbonni kot študent des recherches pripravla na doktorat. Za raziskavanje elektrokonvektivnih vrtnic je prejel za letošnje leto ponovno enoletno štipendijo Arconati-Visconti. S 1. septembrom je bil mladi inženir imenovan za tajnika naše tehniške fakultete. Ker pa je dobil štipendijo pariske Sorbonne, je zaprosil za znanstveni dopust, poudarja pa, da namerava v bodoče še zmerom nadaljevati laborativno prakso pri prof. dr. Králu.

Mlademu znanstveniku, katerega odkritje je prišlo do veljave celo na pariški razstavi v palači odkritij, želimo še mnogo uspehov in mu k doseganju tople čestitamo!

Anketa za drugi dravski most

Maribor, 3. novembra

Ponovno smo že poročali o potrebi in važnosti drugega dravekega mostu v Mariboru, meljskega mostu. Znano je, da je akcija za gradnjo te prevažne prometne zveze pokrenila poborska občina, vendar pa je ostalo vprašanje dolgo na mrtvi točki, ker mariborska mestna občina ni bila zainteresirana na tem mostu. Toda interesi niso odnehali, vztrajali so pri svoji zahtevi in dosegli so, da se je pričela za to akcijo zanimati tudi mestna občina, ki je doleži trdila, da je meljski most potreben le Po-brežju in okolici, ne pa tudi mestu.

Včeraj dopolnje se je vršila v posvetovalnici mariborske mestne občine anketa vseh prizadetih. Razpravljali so o potrebi in finančnih možnostih gradnje drugega dravekega mostu. Na anketi so izvolili tudi poseben akcijski odbor, ki so v njem predsednik dr. Juran, podpredsednik veleindustrialec Hutter, tajnik Zebot in kot občinski prof. Vesenjak ter poborski župan Stržina. Novi akcijski odbor ima nalogo proučiti gradnjo novega meljskega mostu. Dela naj se čim prej prične. V primeru realizacije tega načrta bo dobila državna cesta Pruj-Maribor zvezo tudi z novim mostom in sicer skozi Špessovo selo. Morda bo tokrat le prišlo do gradnje tega prevažnega mostu, saj je Splošna stavbna družba v Mariboru že izdelala potrebne načrte.

Šentjakobčani za dom Sokola II

Ljubljana, 4. novembra

Sokol Ljubljana II. zgradi na svojem lepelem telovadšču na prostoru bivše konjušnice krasen sokolski dom, kjer se bo vzgajala mladina v nacionalnem in jugoslovanskem duhu. Četek za grafinjo doma si je našel težko nalogo zaradi potrebne srečstva, da zrasle v Trnovem čim prej sokolski dom, ki bo nosil ime po Viteškem kralju Aleksandru I. Zednitemu. Letošnje pomlad je društvo uredilo prostorno letno telovadšče, zbralo in uredilo uporabljivi material, ki je ostal od stare konjušnice in otvorilo v Vilovih dneh novo telovadšče z veličastno sokolsko manifestacijo, ki je prinesla društveni blaginji lep uspeh. Vendar pa sredstva, s katerimi danes razpolaga gradbeni odsek ne odgovarjajo, da bi se pričelo z izdavo doma. Uprava društva je naslovila na svoje članstvo in prijatelje sokolske misli poziv, da pomagajo po svojih močeh pri gradnji doma.

Med prvimi, ki so se odzvali prošnji Sokola II. so našli vrli izravniki šentjakobčanske gledališke odra — pravi Sokoli in Sokolice, ki jih družijo ena sama bratska vez s Sokolom II. Uprava gledališkega odra se je odločila, da bo v korist sokolskega doma v Trnovem uprizarila v soboto 6. t. m. ob 20. v Mesnem domu Mrakovo dramo »Lincoln«, ki je dosegla popoln uspeh. Pozdravljamo ta plemeniti sklep vrlih šentjakobčancev, ki naj bi našli povsod čilo posnemalcev. Brate in sestre ter cenjene občinitve prošimo, da si nabavi vstopnice že v predprodaji pri br. Matka Pogodini. Konkretni trg (poleg lekarnah Bahovec) in v soboto napolni dvorano v Mesnem domu do zadnjega kotička. Naj nas vodi pri tej veliki akciji star pregovor: Zeno do zrna požena, kamen do kamna palača. Vsi na delo za dom Sokola Ljubljana II.

Iz škefje Loke

— 70-letnico je praznovala za vse svete popularna škefješka trgovka in posestnica ga. Marija Halladova. Gospa je znana velika dobrotnica, izredno dobrega srca, ki deli dobroto na vse strani. Rojena je bila v škefji Loki, kot hči trgovca J. N. Keceleja, po očetovi in smrti svojega moža profesorja Halladija na ljubljanskem učiteljski školi, je prevzela sama vodstvo trgovine. Vojila jo je do zadnjih let, ko je izročila posele svoji hčerki gđi. Ilze. Jubilantko odlikuje izredna optimizem, vednost duha in dobrotljivost. 70-letnico je praznovala krepka in čila v krogu svojih najbližjih. Gospa je vsa leta zveza članica Sokola, pomaga in svetuje pa prav rada povsod, kjer more. Dobri gospod želimo še mnogo zdravih in srečnih let!

— Tragična smrt. Zelo pogosto so zadnje čase pri nas smrtno nesreče. 30-letni Janez Porenta iz Strazice pri Kranju, se je odpeljal v nedeljo s tremi tovariši v Poljansko dolino. Fantje so se ustavili v Homanovi hiši v Podpulverci, a pol noč so hoteli s kolesi domov. Trije bratje Dolenci so srečno prevozili vojaško cesto, Porenta pa je vrgel čez skarpno v grapo brezovniškega potoka tako nesrečno, da je običajl nezvesten v 30 cm globoki vodi. Skoraj gotovo bi mu rešili življenje, če bi ga bili takoj potegnili iz vode, tako je pa utonil. Šele drugi dan so ga našli, mrtvega se-

veda, z razbitim kolesom, a klobuk je ležal pol visoko skarpno. Tverje so prepeljali v škefje Loko in od tod v škefje, kjer so ga pokopali.

— Huda nesreča se je pripetila v tork pod noč, delavcu Janku Miheliču, ko se je vradal s Trate domov. Srečno je prišel do Plevne, ko mu je privozil nasproti avto-bus. Vzele mu je vid in ko je zavil s Kolodvorske ceste na staro cesto, je opazil pre-pozno avto-bus. Mihelič je odletel s kolesa tako nesrečno, da si je zlomil nogo. Še isega vedra so ga prepeljali v ljubljansko bolnico. Kako je prišlo do karambola in kdo je krivec, bo ugotovila preiskava.

— Pokopališče hijene. Tudi letos so se našli brezvestni ljudje, ki so jemali s tujih grobov cvetje, zelenje in svečice.

Beleznica

KOLENDAR

Danes: Četrtek, 4. novembra katoličani: Karel.

DANASNJE PRIREDITVE

KINO MATICA: Upor na ladji Elsinore.
KINO IDEAL: Alahov vrt.
KINO SLOGA: Parada smrti.
KINO UNION: Mladost.
KINO MOSTE: Chopinov poslovilni valček.

DEZURNE LEKARNE

Danes: Mr. Sušnik, Marjani trg 5, Kuralt, Gospodarska cesta 4, Bohinec ded., Cesta 29. oktobra 31.

Izpod sile

Za izpremembo te definicije: Teror je nasilje, storjeno ali zagrešeno na političnih ali gospodarskih nasprotnikih. Namen mu je izsiliti izpremembo drubnega reda ali režima. Ime je prišlo iz latinsčine. Če uganjajo teror posredni, govorimo o individualnem terorju, če terorizira čoka vlada, velika skupina ali političen pokret, govorimo o kolektivnem, množestvenem terorju. Izraz individualnega terorja so največkrat atentati, napadi na važne objekte, vladna poslopja, urade, važne prometne ali poročevalske zveze, na vlake ali na ugledne osebe, predstavnike države in državne oblasti ali predstavnike politične oblasti. — Navadno gre za zavraten umor ali poskus zavratnega umora. V zgodovini se označuje z besedo teror doba let 1793 do 1794 v Franciji, strahovlada med francosko revolucijo. Sistem, ki omogoča nasilje nad posredni ali celimi skupinami, je terorizem.

Iz Maribora

— Potovalna protiplinska razstava. Sročil je prišel iz Pesnice vlak, v katerem je priležna potovalna protiplinska razstava. To zanimivo razstavo je organizirala banska uprava. Povsod, kjer se je vlak ustavil, je vzbujala razstava mnogo pozornosti in je pridrevet v polni meri dosegla svoj namen. Veliko zanimanje je za to razstavo tudi v Mariboru, kjer bo razstava protiplinske obrambe na vpogled občinstvu na glavnem kolodvoru.

— Nova afera z belo kovino v Mariboru. Ni še dolgo tega, ko je mariborsko sodišče izrekel razsodbo v znanji aferi z belo kovino v delavnicah državne železnice v Mariboru. Te dni so prišli na sled novi taki aferi. V delavnicah je bilo iz siladišč ukradenih preko 70 kg bele kovine, takozvane kompozicije v vrednosti 5600 din. Preiskavo vodi železniška policija, sodeluje tudi daktiloskopski mariborske policije. Sledilo bo več aretacij.

— Avtobusni promet za vse svete. Letos je prvič po dolgem času avtobusni promet na pokopališče ob zadnjih praznikih brezhibno deloval. V prometu je bilo 10 avtobusov, ki so prepeljali na pokopališče 7000 oseb. Če pomislimo, da je grobove obiskalo nad 30.000 ljudi, je avtobusni promet, ki so se poslužili avtobusov, precej nizko. Ves promet je vodila glavna prometna pisarna mestnega avtobusa na Glavnem trgu. Letos so prazniki minili brez vsake prometne nesreče.

— 3900 grobov je izkopal. Te dni je umrl v Mariboru znani in popularni postrežek Alojz Deutscher, ki je bil hkrati tudi grobokop. V 20 letih je pokopal izkopal 3900 grobov na mariborskem pokopališču in to pred svetovno vojno.

— Otroci padli s senika in se ubili. Včeraj se je pripetila pri Zg. Sv. Kungoti tragična nesreča, ki je zahtevala življenje 9-mesečnega fantka. Šestletni posestniki sin Stanko Nedog se je na seniku igral s svojim 9 mesecevim starim bratcem Joskom. Nesreča je hotela, da sta oba dečka med igro padla z visokega senika na kamnita tla. Dočim je Stanko zadobil le lažje poškodbe, je bil Josko na mestu mrtve.

— Služba dobe. Mariborska Borza dela nudi zaslužek kolarju, dvema restavracijskima kuharicama, natakarcu in frizerki. Vse informacije se dobe med dopoldanskimi uradnimi urami.

— Zabodel ga je zaradi saubiksaa. V družbi nekoliko vinjenih fantov v Loki pri Framu je bil tudi 26-letni posestnik sin Franc Pilberšek, ki je iz objestnosti zaklinal saubiksaa. Takoj nato je že zadobil več zabodljajev z nožem v pljuča in desno roko, tako da so ga nezvestnega prepe-ljali v mariborsko bolnico.

— Thiotapska afera. Orožniki so prišli v Družmirju delavca Franca Skrabla, ki je nosil v velikem nahrbtniku večjo zalogo saharina, vžigalnikov in kamenčkov. Pri hišni preiskavi so našli pravo delavnico: papirnate vrečice za saharin, zabojčke, tehnično, papir za izdelovanje vrečic in druge potrebščine, ki so potrebne pri razpečevanju thiotapskega blaga. Poklicnega thiotapca so orožniki izročili carinskim oblastem.

— Sedba morilec snubca bogate vdove. Pred mariborskim sodišču so se zagovarjali te dni stiri obtoženi, ki so letos 13. marca umorili v Spodnjem Velikovcu 29-letnega posestnika Jozefa Rojca. Snubca bogate vdove Terezie Kovačec. Včeraj dopoldne se je prekinjena razprava nadaljevala in v prvih popoldanskih urah je padla sodba: Anton Horvat se obsodi na 10 let, Simon Bezjak na 10 let in 5 mesecev roblje, Vdova Terezia Horvat ter njena pastorka Rozalija sta bili oproščeni.

ČE GRE SLUŽKINJA V GLEDALIŠČE

— Kako vam je ugajalo v gledališču, Anžela?
— Lepo je bilo. Izrazil so Lohengrinca.
— Torej ste se seznanili z Wagnerjem.
— Ne gospe, piše se Podobnik.

DNEVNE VESTI

— V št. Vidu nad Ljubljano bomo te dni po posebnem razpisu začeli naš list dostavljati na dom, tako da bo v prvih popoldnih urah. Opozorite na to ugodnost vse naše prijatelje in jim priporočite, da se naroče na naš list. Naročnina 12 din mesečno je tako nizka, da jo pač vsako zmore.

— **Državni proračun za leto 1938/39.** Finančni minister bo predložil 19. t. m. Narodni skupščini osnutek proračuna za leto 1938/39. Odlučitev o sestanku Narodne skupščine bo padla, ko prispe predsednik Čirič v Beograd. Skupščina se bo najbrž sestala 19. ali 20. t. m., da izroči državni proračun finančnemu odboru v proučitev.

— **Novo blagovno tarifo na železnih dobimo.** V generalni direkciji državnih železnic pripravljajo novo blagovno tarifo. Dosedanja tarifa bo generalna direkcija umaknila iz mnogih razlogov med drugim zaradi kompliciranosti. Postavke za prevoz blaga naslednjih razdelj bodo nekoliko povišane, dočim bodo postavke za kratke razdalje znižane, da bo mogla železnica konkurirati drugim prometnim sredstvom. Predno stopi v veljavo bo nova blagovna tarifa poslana zainteresiranim organizacijam, da jo prouče.

— **Slab izvoz sadja.** Po uradnih podatkih je bil letos naš izvoz sadja zelo slab zlasti kar se tiče svežih in suhih sliv. Letina sliv je bila letos slaba. Do konca oktobra smo jih izvozili samo 340 velikih vagonov. V primeri z lanskim letom je bil letos izvoz sliv 15-krat manjši. Grozdja smo izvozili do konca oktobra 226 vagonov ali 2.264.500 kg, dočim ga je Bolgarija izvozila v istem času nad 30.000.000 kg. Izvoz jabolk in orehov se je šele pričel, razvija se pa zelo slabo.

KINO SLOGA

Danes neprekinjeno zadnjičkrat veličasten zgodovinski film
LORD NELSON
Nemški dialogi

MATICA

Veliki pustolovski film po romanu Jacka Londona
UPOR NA LADJI ELSNORE
Jean Murat Winna Winfried

UNION

Premiera v Benetkah odlikovanega filma
MLADOST

Film obravnava življenje mladega pariškega dekleta, ki ga predstavlja Lisette Lanvin.

Predstave danes ob 16., 19.15 in 21.15 uri

— **Prihodno leto bo zgrajena državna kratkovalovna radijska postaja.** Beograd dobi prihodnje leto še eno radijsko postajo. Dosedanja kratkovalovna postaja 2 kw bo zamenjala nova 10 Kw. Zgrajena bo na 13 km med Beogradom in Novim Sadom. Njena konstrukcija bo taka, da se bo lahko njena kapaciteta povečala od 20 na 40 kw.

— **Planinske knjižnice namešča SPD** v svojih planinskih kočah. S to akcijo je pričelo že lansko leto ter prejelo od raznih planincev štivo, ki ga doma lahko pogrešajo. V vseh planinskih kočah Osejdnega društva SPD namešča planince primerno štivo, da si karla čas v onih urah, ko ga vremenska prilika zadržuje v postojanki. Izkazalo se je že letos, da je dosedaj zbrano in po kočah razdeljeno gradivo nezadostno in da ponekod turisti niso mogli dobiti primernega štiva, kar so bile vse knjige v rokah turistov v koči. Osejdnje društvo SPD v Ljubljani ponovno vlijudno prosi vse planince, da pregledajo svoje knjižnice ter poklonijo Slovenskemu planinskemu društvu one izvoje, ki jih ne bi rabili. Z zbranimi materiali bo SPD izpopolnilo svoje planinske knjižnice v svojih kočah. Darovalci naj sporočijo pisarni SPD, Ljubljana, telefon 29-63, kje so knjige pripravljene.

— **50 let državne obratne šolstva v Ljubljani.** Posv. absolventom in absolventkam. Danes država tehnično srednja šola z delovodajo, možno in žensko obrtno šolo v Ljubljani je razvila iz dveh državnih obrtnih strokovnih šol, na katerih se je zatek pouk leta 1888. Zavod je stopil v 50. letnico. Meseca junija 1938 bo zavod praznoval svojo 50letnico z veliko šolsko razstavo in izdajanjem obširnega spominkega izvešja. Poleg vseh domačih šolskih oddelkov in banovinskih šol za glasbilo se bodo razstave udeležile s svojimi izdelki tudi vse druge obrtne in industrijske šole v dravski banovini (Osejdnji zavod za ženske domače obrti v Ljubljani, tekstilna šola v Kranju, rudarska šola v Celju, plezarska šola v Ptuj, ženska obrtna šola v Mariboru) in morebiti tudi obrtne nadaljevalne šole. Spominkega izvešja bo vseobsežno zgodovino, delovanje in vse osebne in statistične podatke vseh obstoječih in bivših (Koševje, Idrija, Gorica, Trst itd.) obrtnih in industrijskih šol in vseh raznih strokovnih izobraževalnih tečajev na slovenskem ozemlju. Dodani bodo pregled in statistika vseh tehničnih srednjih, obrtnih in industrijskih šol v kraljevini Jugoslaviji in tudi splošni spisi o pomenu in nalogah takih šol. Šolska uprava vabi absolvente in absolventke vseh bivših in današnjih šolskih oddelkov zavoda vseh let od 1891 do 1937, da ji čim prej javijo svoje naslove z navedbo zadnjega šolskega leta in današnjega poklica.

— **Vreme.** Vremenska napoved pravi, da bo spremenljivo vreme, temperatura bo nekoliko padla. Včeraj je deževalo v Ljubljani, Mariboru, Zagrebu, Sarajevu, in na Rabu. Najvišja temperatura je znašala v Beogradu in Splitu 19, v Sarajevu 16, v Skoplju 14, v Ljubljani 13,5, v Zagrebu 13, v Mariboru 12. Davi je kazal barometer v Ljubljani 762,5, temperatura pa znašala 7,8.

— **Ubitega očeta prosili odpustanja.** V torek ponedelje v vasi Šušnjari blizu Banjaluke Sava Mitrovič s kolom ubil svojo očeta Todorja. Pokojni je bil znan daleč naokrog kot zelo dober mož. Nedavno je razdelil svoje imetje med hčere in snovce, sam si je pa izgovoril dosmrtno razpolaganje s njim. Ta razdelitev pa ni bila poročna sinu Savi, ker je smatral da je dobil najmanj. Zato se je večkrat spril z očetom. V torek zvečer mu je zopet začel očitati, da ga je zapostavil. Končno se je tako razburil, da je

pograbil kol in ubil očeta. Videč kaj je storil, je pokleknil k očetovu truplu ter ga jel poljubljati in prositi odpustanja.

— **Šestna štev podvignja krava.** Posesnikovo šeno Katarino Dolencovo in Zebrenice pri Radovljici je včeraj napadla podvignja krava, ki jo je nabodila na roge in ji razmesarila trebuh. Poškodovano so nemudoma s avtom odpeljali v ljubljansko bolnico, kjer pa je še sveder podlegla poškodbam. Pokojnica je bila stara 28 let.

Negovana žena

pije vedno rogaško slatino, ker ji s čiščenjem notranjih organov varuje mladostno svežost.

Rogaška Slatina

— **Krvava bitka na svatbi.** V ponedeljek so imeli v vasi Blagaju blizu Buzsakega Novega pri Mirku Bolotčeviču svatbo, na kateri se je zbralo mnogo svatov. Ko so se napili, je nastal med njimi prepri, iz katerega se je razvil pretep. Na povratku domov sta se oba sovražna tabora znova spoprijela in sicer z noži in samokresi. Kosta Jelisavec je obležal mrtve, pet drugih pretepačev je bilo pa težko ranjenih.

— **Obravnava proti Milanu Radosavljeviču in tovarišem zoper preloženja.** Včeraj bi se bila morala nadaljevati v Beogradu obravnava proti bivšemu predsedniku Udrugi rezervnih oficirjev Milanu Radosavljeviču in tovarišem zaradi poverb. Ker je na predsednik senata zbolel, je bila obravnava ponovno preložena in se bo nadaljevala 9. t. m.

— **V vodi se preživeli noč.** Jerko Perce iz vasi Bivolja Brda blizu Mostarja je bil za ljubljem v lepo simo Ornjac iz sosednje vasi Surmanca. Ker so na njeni starši nasprotovali njeni poroki, je fant sklenil ugrabit dekleta. S svojima sorodnikoma je prišel v torek po njo in s čolnom so se hoteli prepeljati čez naraslo Neretvo. Voda je pa metala čoln iz ene strani na drugo, dokler se ni razbil. Slučajno so se vsi štirje ujeli za veliko vrho in tako so na vseh deloma ob vodi prečuli noč. Zaljubljenca sta se najbrž posteno ohlajala.

Iz Ljubljane

— **Z univerze.** Novoimenovani privatni docent za zgodovino novega veka, g. dr. Franc Zwitter bo imel v petek 5. t. m. ob 12. v univerzitetni zbornici nastopno predavanje o temi »Sociologija in zgodovina«.

— **Iz Stavbna dela.** Stavbna sezona je navadno jeseni najbolj živahna, ko je treba spraviti pod streho stavbe, ki so jih začeli zidati ob koncu sezone. Marsikdo se odloči za zidanje šele jeseni, medtem ko je spomladi ob najugodnejšem vremenu za stavbna dela navadno zastoj. Tudi letos je zdaj še mnogo stavbnih del in nekatera postopajo še le komaj začeli zidati. Taka n. pr. za veliko hišo »Slavije« še komaj kopijo temelje, čeprav je do novega leta samo še 8 tednov. Kmalu bo pa pod streho Mayerjeva hiša na Marijinem trgu. Zdalj betonski 5. nadstropje. Hotel »Slon« ima zbečeno prvo nadstropje. Ostale bo zelo napredovale hitreje. Najbolj zanimivo se bilo betonskajanje. Leti. Na periferiji zidajo več manjših stanovanjskih hiš, ki so ovedeni že vse pod streho. Dobro napreduje tudi zidanje velikih stanovanjskih hiš na vozača Slomkove in Kotnikove ulice.

— **Iz Del naše pevske in glasbene zgodovine** nam bo prikazala Foersterjeva razstava, ki se odprvi v nedeljo dopoldne v mali filharmonični dvorani. Ta razstava je uvod v proslavo 100letnice rojstva Antona Foerstarja in sledi ji razni koncerti. Otvoritev razstave bo ob 11. uri dopoldne in sicer bomo slišali najprvo kratke koncertni program, ki ga odprvi Slovenski vokalni kvintet s Foersterjevim zborom »Povejte ve planince«. Nalo bo zalagala ga Marta Osterčeva 5 krajiših Foersterjevih klavirskih skladb, ki so v prvi vrsti namenjene naši mladini. Gd. Polajnarjeva bo zapela 3 Foersterjeve samospeve in sicer: Morska zvezda, Zaprta, in Poletje golobica. Spremlja jo na klavirju ga Osterčeva. Zatem odprvi razstavo predsednik Glasbene Matice dr. Vladimir Ravnikar, g. France Marolt pa da kratak pregled razstavljenih predmetov. Isti dan zvečer je ob pol 6. uri v ljubljanski stolnici cerkveni koncert, v ponedeljek 8. t. m. pa ob 20. uri v veliki uniojski dvorani koncert Pevske zveze. Vstopnice za oba koncerta se doba v knjižarni Glasbene Matice.

— **Iz Seja o božičnem obdarovanju siromaškov.** Karitativne organizacije in ljubljanska občina so organizirale lani božično obdarovanje siromašnih prebivalcev po skupnem načrtu. To sodelovanje naj bi ostalo trajno, zato vabi mestno poglavarstvo vse karitativne in socialne organizacije, ki žele tudi letos sodelovati pri izvedbi božičnega obdarovanja, da se po svojih zastopnikih udeležijo prvega sestanka, ki se vrši v petek 5. novembra t. l. ob 18. uri zvečer v mestni sejni dvorani. Na dnevnem redu je razgovor o načrtu letošnjega obdarovanja. Posebnih vabil občina ni razposlala.

— **Iz Posv. članstvu SK Ilirije.** Nenadno je preminil naš dolgoletni, za klub vlezaslužni član ravnski g. Wolf. Uprava kluba ape lra na članstvo, da se udeleži pogreba danes ob 15. izpred hiše žalosti. Komenskega ulica 16. — SK Ilirija.

— **Društvo »Tabor«.** Drevi ob 20.30 bo v kinu predavalci realke važen članski sestanek. Na dnevnem redu društvene zadeve, poročilo o zvešnem kongresu. Člani in prijatelji, udeležite se gotovo sestanaka.

— **Ljubljanska radijska postaja** bo posvetila večer drevi ob 20. do 21. proslavi 70 letnice skladatelja Petra Jerbca. Sestek »Mladost« bo pel njegove izbrane pesmi, o življenju in glasbenem delu jubilara bo pa uvodoma govoril skladatelj Zorko Prelovec.

— **Iz Ljubljane.** Na praznik Vseh svetihkov zvečer je bila v trišolski avtobus, ki je vasil na progi Sv. Krišmagarst, nabijena črna metakalna deza in odprta s strelom V. E. Doma je drug spomin. Najbližja postaja, da jo proti primeru odločajoč vrne v upravi »Slovenskega Naroda«.

— **Iz Društva Glasbena akademija** pravi vse abonente, da dvignijo svoje abonmentske izkaznice za koncert Ljubljanskega glavnega kvarteta v petek, 5. t. m. najkasneje do petka do 6. ure zvečer, ker jih večerna blagajna ne bo mogla instavljati.

— **Iz Pravi gosenski železice** in nove portugalke ter vse druge dobrote ima v zalogi delikatesa Jane. Zidovska.

— **Iz Samosmer misarskega pomočnika.** Včeraj okrog 14. je bila obveščena policiska uprava, da leži na progi v Mostah blizu letališča razpolovljeno truplo mladega človeka. S policijske uprave je takoj odšla tja komisija, v kateri sta bila zdravnik dr. Živko Lapažne in dežurni uradnik g. Kete. Komisija je ugotovila, da gre za truplo 36letnega misarskega pomočnika Ivana Sengerja, ki se je vrgele pod osebni vlak. Od njega z glavnega kolodvora ob 18.35 proti Mariboru. Sengerjevo truplo so po komisijskem ogledu prepeljali v mrtvašnico ob Sv. Krištofu. Pokojni je bil doma v Viču in zapustil poleg žene dva otroka. Kaj je nesrečnega poglavo v otup, ni znano.

— **Iz Moderne pletenine, Karnevala, Nebotičnik.**

— **Iz Poskušne samogier mlade šivilje.** Snoti so našli ljudje na fleh poleg zmajskega mostu mlado žensko nezvestno. Ker je iz steklenice poleg nje močno dišalo po lizolu, so takoj spoznali, da gre za zastrupljenja, zato so brž poklicali reševalce. Ti so žensko naložili na rešilni avto in jo odpeljali v bolnico, kjer so spoznali v njej 23letno šiviljo Slavko Melikovičevno, stanujočo v Bohoričevi ulici. V bolnici so ji izpraznili železode in jo ohranili pri življenju.

— **Iz Vd vaših oči si obvarujete le, s optično čistimi brušenimi stekli,** katere si nabavite pri strokovnjaku Fr. P. Zajcu, izprašanemu optiku. Stari trg 9. Ljubljana.

— **Iz Dve družbi tatov koges pod ključem.** Ljubljanska policija je v zvezi z orožniki na Vačah izsledila drzno družbo tatov koges, ki so imeli dobro urejeno mehanično delavnico, v kateri so predelavali ukradena kolesa in jih razprodajali po deželi. Drugo tatinsko družbo pa so zalotili v Ljubljani. Kolesa so kradli brezposelni delavci, ki so jih spravljali na Hrasko, zlasti v okolice Zagreba. V Ljubljani je policija zaplenila sedem ukradenih koles, v Zagrebu 2, v okolici Zagreba 4 kolesa, ki so bila ukradena šele nedavno v Ljubljani in okolici.

Naše gledališče

DRAMA
Začetek ob 20. uri
Četrtek, 4. novembra: Firma. Premierski abonma.

Petek 5. novembra: Zaprti. (Gostovanje drame v Celju: Dr.)
Sobota, 6. novembra: Vozel. Proslava 35 letnega pisateljskega udejstvovanja g. Pecije Petroviča. Izven.

Drevo bo premiera poljske komedije »Firma«, katere avtor je Marjan Hemar. Komedija ima tri dejanja, katere se vrše: 1. v vaku; 2. v pisarni trgovskega podjetja; in 3. v gledališki garderobi. Glavni osebni sta znamenita igralec in bogat trgovec, ki doživita srečanje njihov usod, toda navezanost na njuna poklica ju zopet loči. Ti dve vlogi kralirata ga Mira Danilova in Kralj, komični figuri igralnice spremljevalke in trgovčevega knjigovodje igralca: ga. Nablocka in Debevec, v epizodnih vlogah: Sanci, Planecki, Plut, Sever in Presekni. Režija je Debečeva, insecator: inž. Franz. Predstava je za premierski abonma.

OPERA

Začetek ob 20. uri
Četrtek, 4. novembra: Amaconke. Red Četrtek.
Petek 5. novembra: Ob 15. uri: La Bohème. Dijaška predstava. Globoko znizane cene od 16 din navzdol.
Sobota, 6. novembra: Sveti Anton, vseh zaljubljenih patron. Izven. Izredno znizane cene od 24 din navzdol.
Nedelja, 7. novembra: Ob 15. uri: Navihanka. Izven. Znižane cene od 24 din navzdol. Ob 20. uri: Seviljski brivci. Izven. Gostovanje gosp. Josipa Krizaja. Znižane cene od 30 din navzdol.

Izredno zanimiva vprizoritev Rossinijevne opere »Seviljski brivci« z g. Križajem kot gostom in gđno Nolljevo kot Rosino se nam obeta v nedeljo zvečer. Naslovno se nam obeta v nedeljo zvečer. Naslovno

partijo poje gosp. Janbo, gđna — g. Ravnec, gđna Basilia — g. Zupan. Po skupnih sodec smo dobili s Nolljevo idealno Rosino, ki ustreza v pevskem, kakor v igralnem oziru vsem zahtevam to živahnosti, mladostne partije. Nolljeva je seveda, razgibana in angažirana Rosina, prav kot si jo je zamislil kompozist. Kot vžvek bo peka koloraturna arjo iz »Benetškega karnevala«. Vsi obojeleosti g. Betetta bo pel dona Bartola nas priljubljeni gost g. Križaj. Režija je Zupanova, dirigent: Anton Nefat.

SOKOL

Desetletnica lutkovnega gledališča Sokola I. na Taboru. Zimeka sezona lutkovne odrske umetnosti je na vidiku. V nedeljo, 7. t. m. se otvorijo vrata tja, kamor naša deca najraje zahaja — v lutkovno gledališče. Pa ne samo deca! Tudi starejši in stari ljudje vse stanov se živo zanimajo za lutkarsko umetnost in posejajo naše lutkovno gledališče že celih 10 let v prav čustvenem številu. Obhajali bomo torej desetletnico prvega jugoslovanskega lutkovnega gledališča, katere se je vseh 10 let »dobro držalo« in prav dobro uspevalo, kar je pripisati razumnemu, inteligentnemu občinstvu in veliki poštovanosti članov tega odeska. Sporel bo prav lep, igra sodobna in še več drugih zanimivih točk. Zeleti bi bilo, da nas tudi okrajt cenjeno občinstvo s svojo prisotnostjo potvrdi, še posebno tudi zato, ker se vrši ves program v popolnoma prenovljeni in lepo dekorirani dvorani na Taboru. Na prijetno svideni!

SPORT

Motociklistične dirke na grad

Kakor vsako leto jeseni, tako bo tudi letos v nedeljo 14. t. m. popoldne ljubljanski Grad prizoril gorskih dirk motoristov, ki s svojo prirediteljstvo vzbujajo od leta do leta več zanimanja. Te dirke motoristov, ki jih prireja agila »Hermesova motor-sekcija« in ki se po tragično umrlem in zelo aktivnem njenem članu Stanetu Seunigu imenujejo tudi dirke za »Seunigov memorial«, so za Ljubljano postale že nekaj tako tradicionalnega in privlačnega, da bi jih kar težko pogrešali. Pa kako tudi ne, saj se na njih zbere k tekmovanju najboljši domači, zagrebški, mariborski in drugi motoristični sportniki, da kakor na dirkališčih in ravnih cestah, tudi na vijugasti gorski progi pokažejo svojo spretnost. Prvi letos se teh dirk skoraj sigurno udeleži poleg drugih Zagrebčanov tudi Staričev najvernejši tekmeč Uroš, ki je v zadnjih nastopih na »Mirasmarskem dirkališču« v Zagrebu s svojo drznostjo iznenadil večino prisotnih gledalcev, tako da ne bodo te dirke nikoli pozabili. Pa tudi Starič je bil takrat deležen splošnega priznanja. Dalje bomo na grajskih dirkah videli vrvi starati na tej progi tudi drznega Draga Kovarčiča, ki je prav tako skupno v Dušanom Breznikom v spomladanskih zagrebških gorskih dirkah posekal vse tamkajšnje konkurente. Ta dva dobra gorska dirkača nastopita še z nekaterimi Hermežani prihodnje nedelje, t. t. tedni dni pred ljubljanskim grajsko dirko, zopet v Zagrebu, kjer se pripravljajo na gorsko tekmovanje v Vondinovi ulici in kjer bosta imela za konkurenta priznanega dirkališnega mojstra Angleža Butlerja (»Silver Arrow«).

Kakor je bil ves sportni Zagreb prežet navdušenja ob priliki zadnjih motociklističnih dirk, tako nestrno pričakuje tudi nedeljskega nastopa motoristov na Vondinovi ulici, katere tekmovalna proga ne presega enega kilometra. Če torej Zagreb toliko da na svoje domače prireditve motoristov, smemo s sigurnostjo pričakovati, da bo tudi sporna Ljubljana, kakor lani, v nepričakovano letem številu, tudi letos 14. t. m. v še večjem številu pohitela na ljubljanski Grad!

— **Kje bo XII. olimpijada?** Naše sportne zveze bodo kmalu pozvane, da se izjavijo za prireditve XII. olimpijade leta 1940. Na Japonskem ali proti nji. Olimpijske igre so bile v starih časih svečanosti miru in sloge in tako mora biti tudi zdaj. Japonska se je pa zapletla v vojno s Kitajsko in zato je med sportniki vsega sveta vedno močnejši pokret, da naj bi bila XII. olimpijada leta 1940 v Helsinkforsu na Finskem, ne pa v Tokiju. Nobenega dvoma ni, da bodo tudi naši sportniki podprli ponovno kandidato Finske, saj bi bila naravnost sramota za ves sportni svet, če bi priredili olimpijado v državi, kjer je zavladal bog vojne.

Koncert čelista Mainardija

Ljubljana, 4. novembra
Po Mozartovem kvartetu iz Salzburga, ki je potrdil svoj sloves z izbiro in odlično izvedbo sporeda, nas je smoti obiskal znamenit gost-čelist Enrico Mainardi. Tako smo v kratkem razdobju ališali tipično nemški način muziciranja vsa sila in prepričljivost salzburskih umetnikov leži v refleksivnih počasnih stavkih — in spoznali smo tudi nekoliko duha italijanske glasbe, čigar odlika je belcanto. Vendar Mainardi ni samo Italijan, kadar muzicira: njegovi igri se pozna rafiniranost valike, evropske, nekoliko utrjene kulture. Višina njegove prstne in lokove tehnike, mehka splevnost in izenačenost tona v vseh legah, njegova prolinjarna muzikalnost, ga postavljajo v vrsto največjih sodobnih čelistov.

Ceprav nima nikakih stremeljenj običajnih virtuofov, ki se hočejo čim bolj učinkovito predstaviti — kar dokazuje spored z velikimi deli Haydna, Bacha in Debussyja — zapušta Mainardi kljub temu dojem velikega virtuosa ne le tehnike, temveč interpretacije same. On obvlada izraznost in barvitost tona s tako lahkoto, da za vsem tem muziciranjem ne čutimo toliko elementarnega doživljanja skladbe, kot le neko čudovito fino, nervozno reagiranje na najrahlejša notranje impulze. Zato je čelistovi sanzibilni naravi najbolj odgovarjala Debussyeva izredno zanimiva sonata, ki je bila prav kongenialno poizana. Haydnova sonata v e-duru je bila izvajana z vso občutljivo, dočim je bila Bachova suita v d-molu sicer rešena tehnično in zvokovno popolno, pogrešali pa smo mestoma bolj jasne, trde taktike. Toda neverjetna tehnika je pač dovolila koncertantu, da je prinašal večje komplekse z največjo gladkostjo, zgolj dekorativno, dočim nam je bližja prav pri Bachu, podrobna izdelava vsakega člena skladbe. Z manjšimi skladbami Rahmaninov, Hillemačerja in Sarasata je bil dobro obiskani koncert zaključen. Lep večer kultiviranega muziciranja koncertanta in pianistke M. Colleen pa je znova potrdil nauk: če hočeš kaj povedati, ni muno, da bi kričal. Fr. Sturm

Iz Celja

— **c Žrtve nesreč in napadalcev.** Ko se je peljal 19-letni delavec Karel Berk iz Zavodne pri Celju v torek s kolesom po cesti, je trčil vanj neznan kolesar. Berk si je pri karambolu zlomil levo ključnico. V soboto sta dva moška v neki hiši v Arji vasi pri Petrovčah v prepiru vrgla 28-letnega dinarja Alojza Kranjca iz Drensinje vasi po stopnicah. Kranjec si je pri padcu močno poškodoval roko. V ponedeljek je padel 34-letni pri trditki Stemerck iz Celju uslužbeni sluga Josip Kranjec iz Medloga pri delu tako nesrečno po stopnicah, da si je poškodoval hrbtenico. Ko je 21-letni kovaški pomočnik Franc Marko iz Vitanja v ponedeljek zvečer vasaol pri nekem dekletu, je prišel mimo orožnik. Marko se je z orožnikom spril in ga napadel. Orožnik je moral končno rabiti orožje ter je udaril Marka s puškinim kopitom po glavi in ga z bajonetom zabodel v desno nogo. V ponedeljek je padel 31-letni dirvar Franc Zakovšek iz Zagorja pri Pil. Stanju pri delu in si zlomil desno nogo. Istega dne je krava podrla 46-letno preužitkarico Francisko Pečnikovico v Gornjem gradu na tla in ji zlomila levo nogo. Poškodovanci se zdravijo v celjski bolnici.

— **c Uradni dan Zbornice za TOI za Celje** in okolico bo v torek 9. t. m. od 8. do 12. dopoldne v posvetovalnici Združenja trgovcev za mesto Celje v Razlagarji ulici.

— **c Upokojeno učiteljsko iz Celja in okolice** bo imelo svoj redni sestanek v soboto 6. t. m. ob 16. v posebni sobi uradniške zadrage v Celju.

Radionozdram

Petek, 5. novembra
11: Solska ura: Denar sveta vladar — bi-
stvo in vloga denarja (g. Boris Rihterski).
— 12: Z domačih gredic (plošče). — 12.45: Vreme, poročila. — 13: Čas, spored, obvestila. — 13.15: Opoldanski koncert radijskega orkestra. — 14: Vreme, borza. — 18: Zenska ura: Mati v družini (gđ. Iva Slaparjeva). — 18.20: Balalaika igrajo (plošče). — 18.40: Francoščina (g. dr. Stanko Leben). — 19: Čas, vreme, poročila, spored, obvestila. — 19.30: Nac. ura. — 19.50: Zanimivosti. — 20: Simfonična glasba iz 18. stoletja (prenos iz Zagreba). — 22: Čas, vreme, poročila, spored. — 22.30: Angleške plošče. — Konec ob 23. uri.

MALI OGLASI

Beseda 50 par. davek posebej. Praktični, izjave beseda 100 par. davek posebej
Za pisarne odgovore glede malih oglasov je treba priložiti znamko — Popustov za male oglase ne priznamo

RAZNO

Beseda 50 par. davek posebej
Najmanjši znesek 5 Din

KLIŠEJE
VEŠTILNIŠTVO
UDUGRAFIKA
SVETRA NAJIP. 23

NAZNANILO!

Vidimo naznanjam cenjene mu občinstvu, osiroma vsem gostom, da sem s današnjim dnem moral opustiti gostilno na Dolenjski cesti. Tem potem se zahvaljujem cenjenim gostom za obisk mojega obratovanja.

Pepe Češnovar

Prilika
uzodnega nakupa trenažetov, hubertusov, obleke perla itd
PRESKER
St. Petra cesta 14

BROCKHAUS KONVERSATIONS LEXIKON 1895
Ober Land und Meer, vezan. »Wolfs Wörterbuch«, 2 mali violini, barometre, 5 različnih peči, omare, počni prodaj. Naslov v upravi »Slov. Narodac«. 2550

SLADKI
sadni mošt, liter 4 din, toči v Ljubljani edino Jera, Sv. Petra c. 38. 2547

PRAZNA SOBA
pritična, poseben vhod, se odda takoj. Naslov pove uprava »Slov. Narodac«. 2551

PRODAM
Beseda 50 par. davek posebej. Najmanjši znesek 8 Din

POLENOVKA
namočena vask, pelek pri J. Buzalčinu, Lingarjeva ulica, 2544

štajerska jabolka

dobite poceni pri Gospodarski zadrugi, Ljubljana, Tyrseva 29

Kavarna Central

DANES VSO NOČ ODPRTO

NARODNA

TISKARNA

LJUBLJANA

KNAPLEVA 5

IZVRŠUJE VSE VRSTE TISKOVIN
PREPROSTE IN NAJFINEJŠE

H koncertu „Ljubljanskega kvarteta“

Ljubljana, 4. novembra. Med našimi poskusi komornih združenj je uspel doslej kot stalni ansambl elanole »Ljubljanski kvartet« ki je po nekaterih neizbežnih menjavah dosegel stalno obliko v zasedbi Pletter-Stanič-Sušteršič-Müller in je edini naš godalni kvartet z upravičenostjo do resnega upoštevanja. Za svoj prvi letošnji nastop si je kvartet izbral troje pomembnih in važnih komornih del, Haydnov, Ravelov in Dvořakov trio, o katerih naj mi bo dovoljeno nekaj uvodnih pojasnil.

Godalni kvartet je edina kompozicijska panoga, kateri je bil Haydn od početka pa do kraja svojega mnogoletnega ustvarjanja zvest. V godalnem kvartetu vidimo jasno vse različne spremembe instrumentalnega sloga tega klasičnega mojstra ki jih je v vsem napisal nič manj kot 83. Od tega velikega števila so najslavnejši kvarteti op. 76 in 77. V vrsto op. 76 spada tudi kvartet v d-molu, ki se po začetnem intervalu glavnega motiva čisto imenuje »kvinteti« in ga bomo slišali na koncertu »Ljubljanskega kvarteta«. Delo je nastalo v dobi od 1797 do 1798. v mojstrovem 66. letu torej. Vseh šest kvartetov op. 76 je posvečenih grofu Erdődyju, v čigar gostoljubnem dvorcu je Haydn preživel mnogo lepih dni. Ta skupina kvartetov spada med najpomembnejša dela očeta klasične in predhodne zrelosti, druženo z iznajdljivostjo in ozarjeno z milino značaja. V glasbenem oziru se javlja v njih boj za obvladavanje oblike in veselje do eksperimentiranja. Vseh devet kvartetov op. 76 in 77, h katerim štejemo tudi lahko zidnje mojstrovstvo delo, kvartet op. 103, stoji v simboličnem znamenju povišanja, kakor ga je Haydn tako nesporno in enkrat za vselej označil v »Stvarjenju«: povišanje človeka in približanje k Bogu. V teh delih je glasbena snov prežeta te programske misli. Vse je zgusčeno, strnjeno, poglobljeno, izraz neposreden in subjektivni, oblika prestežka in podvržena le duhovni vsebini. Za stopnjevanje je značilno, da se Haydn poslužuje sicer v klasični glasbi redkega pospeševanja tempov, kar je kasneje Beethoven uporabil v tako učinkovito sredstvo. Haydn prehaja v tu čunlo, če je ravno na njegovih kvartetih Brahms toliko študiral. Po drugi strani pa je Haydn skušal ostrejši kvartetni stavki prav vsake navlake ter ga je mestoma približal slogu Filipa Emanuela Bacha, slavnega sina se slavnega očeta. Sledovi tega sloga so v d-molovem kvartetu zlasti v drugem stavku. Andante o pio tutto allegretto, ki je skoraj le dvojni, ter v menuetu, čigar neskončni kánon spada med duhovite Haydnove kontrapunktične izvirke. Oba krajša stavka sta napisana v strogi sonatni obliki. Značilno je, da se finale konča v duru, prav v smislu onega temeljnega »excellent« nastojenja, ki prevladuje o skupino kvartetov, nastalih izmed »Stvarjenja« in »Letnih časov« v dobi zrelosti ni popolnosti.

Dovela drugam nas povele seveda Ravelov četni godalni kvartet v F-duru. Ne le posledice dobrega stajanja, temveč tudi rami, osebnosti in slogovni prepad ju loči. Ravelovo kompozicijsko usmerjenost označuje posvetil kvartetu, ki ga je napisal »dragemu učitelju Gabrielu Faurju«. Povsien opazovalec najde vez med njim in Debussyjem in od tod zelo poljudna in priljubljena ureditev Ravela med impresionisti. V resnici je povzel Ravel od Debussyjevega sloga le nekaj zunanjsostnih okretov, barv in drobnosti, v duhu pa je Ravel skoraj edini sodobni klasični stroge tradicije, formalist in preularen tehnik, čigar temperament je bistveno drug od Debussyjevega. Po pravici ga Francozi imenujejo svojega Mozarta, s katerim mu gre pristopa zaradi lahkonosti in obvladovanja forme in izraza, olimpijskega miru, šiiri stavke, polne subtilnosti in fineze. Malo sodobnih del je tako dognano izenačenih v izrazu in obliki kot je Ravelov kvartet. Nobena nota ni odveč, vzlic mnogoterim kaleidoskopskim barvam je struktura dela povsem jasna, prijemljiva. Temelji v melodičnosti, ki pa jo živopisna barvitost in krepko ritmično življenje ohranja pred sladkobo. Prvi stavek je označen s čistostjo klasične oblike in klenostjo predhodnih tem. Drugi stavek, ritmično opredeljen z menjavo dveh sorodnih taktih mer, predstavlja echerzo prav posebne barvitosti, kjer mestoma prestopa vsako ritmično in melodično življenje; problemi, ki jih na takih mestih skladatelj stavlja izvajalcem, so izredno težavni in zahtevajo poleg dovršenosti tudi ogromno mero poglobljenosti in subtilnega čuta za mero. Tretji stavek je spev, čigar osrednje je skladatelj posnel iz prvega stavka in s tem upostavlil zvezo med vsemi štirimi, nekako v smislu cikličnega principa

Franckove šole, ki je postala vzor mnogim francoskim glasbenikom. Finale, vžigajoč v petdelnem ritmu, se prav tako poslužuje tematične snovi prejšnjih stavkov in jih prikazuje le v drugi, živahnejši tuči, podobno, kakor finale slavnega mojstrovega klavirskega tria postopa z idejami prejšnjih stavkov. V celoti predstavlja Ravelov kvartet poleg Debussyjevega višek kvartalnega združenja.

Dvořakov četrti godalni kvartet, op. 61, v c-duru, nam kaže mojstra slovarske komorne glasbe v polnem zanosu zavzetne melodije in živga ritmičnega gibanja. Kakor je Beethoven, Dvořakov vzornik, tonovski način c-dur raz izbral za svoje optimistične, silo in vzor poudarjajoče kompozicije, tako je tudi Dvořak segel s tem delom v vzdušje vedrosti in veselja do življenja ter ustvaril živo, uspešno in temperamentno skladbo z mnogimi kontrasti.

Vprašanje elektrifikacije Jugoslavije

Kongres elektrotehničnih obrtnikov v Zagrebu bo razpravljal o našem električnem gospodarstvu

Ljubljana, 4. novembra.

Razvoj in značaj gospodarstva je danes v neposredni zvezi z razvojem in stopnjo elektrifikacije; brez električne energije se dandanes ne more razviti industrija, čeprav ima dežela dovolj surovin. Toda tudi brez smotrne elektrifikacije se gospodarstvo ne more razvijati smotno. Za vse to je naša država najboljši zgled. Čaka nas še rešitev osnovnih gospodarskih vprašanj; našemu električnemu gospodarstvu je še treba položiti solidne temelje za njegov razvoj. Zaradi tega se mora javnost še posebno zanimati za kongres elektrotehničnih obrtnikov iz vse države, sklican za prihodnje dni v Zagrebu. Na kongresu bodo razpravljali o zelo pomembnih vprašanjih našega električnega gospodarstva.

Po izdaji obrtnega zakona se je pokazala takoj potreba po čim popolnejši organizaciji elektrotehničnih obrtnikov, in sicer zlasti zaradi enotnega sodelovanja pri elektrifikaciji naše države. Kmalu je bilo tudi očitno, da odnosi med elektrarnami, obrtniki, odjemalci in oblastmi niso urejeni kakor bi bilo potrebno v splošnem interesu. Vsa ta vprašanja bodo v ospredju na kongresu. Razen tega bodo številni referenti poročali o ukinitvi uredbe o izdelavi in uporabi golih in izoliranih električnih vodnikov in izolirnih cevi; o ukinitvi instalcijskih oddelkov nekaterih električnih central; o ukinitvi carin in monopolov, h taks (glede na razvoj elektrifikacije); o ustanovitvi zveze elektrotehničnih obrtnikov Jugoslavije; o radio mehaniki itd. Dnevni red je zelo obširen ter vsebuje 15 točk, zato je delo razdeljeno na tri dni.

Kongres je sklican na pobudo zagrebškega Zdrženja elektrotehnikov in instalaterjev. Akcijski odbor je že del časa na delu in namerava izdati tudi kongresno brošuro. Priprave si, da bi železniška uprava dovolila udeležencem znižano vozno.

Kongresno delo se začne v soboto s konferenco. Glavni kongresni dan je nedelja. Kongres bo v dvorani Obrtnega doma v Zagrebu (Mažuraničeva ul.). Za kongres vlada veliko zanimanje po vsej državi. Oblasti se dobro zavedajo njegovega pomena. Doslej so pokazali vse razumevanje za kongres zlasti številni zastopniki tehniških in gospodarskih ustanov. Udeležbo so obljubili tudi številni zastopniki posameznih banov in pristojnih ministrstev, saj tudi pri nas prodira spoznanje, da je elektrotehniška stroka vsaj ena najvažnejših, če ne najpomembnejša gospodarska stroka.

Seveda se pa tudi obrtniki dobro zavedajo velikega pomena kongresa, zlasti se, ker gre za rešitev njihovih eksistentnih vprašanj. Obrtniki elektrotehnične stroke žive pri nas v zelo neurejenih razmerah. Odnosi med njimi in nekaterimi stavbnimi obrtniki niso urejeni in ne zdravi. Pa tudi razmerje med njimi in elektrarnami ni idealno. Pri nas bi bilo še posebej silno potrebno podpirati elektrotehnično obrt, ker smo tako silno zaostali za elektrifikacijo za drugimi državami. Ugotoviti je treba, da je uporaba električne energije pri nas še vedno luksuz, odnosno da zavirajo prabo, kakor da gre za luksuzno dobroto. To se kaže tudi v neurejenih odnosih v

Njegovo delo je sploh temeljilo v klasični, čeprav je romantična usmerjenost njegove dobe zahtevala vsekovrstnih programskih koncesij, katerim je tudi Dvořak moral odlošiti odkupnino. Najbolj domač pa je bil ie v intimni komorni glasbi brez vsakršnega poetičnega ali literarnega ozadja, kjer je lahko izživil svoj muzikantsko dajo — muzikantsko in najlepšem pomenu besede, kot vrel domiselnosti in čustvenosti. Tako je tudi v svojih godalnih kvartetih podal slike l'art pour l'artizma, kakor je vobče ostal komorni kvartet v toku stoletij najbolj čista glasbena forma, v katero so le redko prodrla prizadevanja posameznih dob in smeri in ki je ostala od vseh glasbenih področij najbolj nedotaknjena. Ni čuda, če so mu torej skoraj vsi veliki glasbeniki posvetili svoje najkrajše misli in največjo v češki literaturi poleg nesmrtnega Smetanovega kvarteta tudi osem Dvořakovih, ki obnem z onim tvorijo viške slovanke komorne glasbe.

Kongres »Ljubljanskega kvarteta« nam bo tako prikazal troje mojstrovine kvartetne literature, troje svetov, ki so v bistvu med seboj različni, katere pa družijo ista ljubezen do čiste umetnosti.

L. M. Š.

Čuhnovskemu, naj išče Levanovskega s svojimi letali sam. Ševšev ostane na Rudolfovem otoku, letala Vodopjanova se bodo pa najbrž vrnila v Moskvo. Čuhnovskemu je naročeno odleteti proti severnemu tečaju, čim bo količjak ugodno vreme. Tam bo v polarni noči poskusil najti Levanovskega.

KRITIKA UMETNOSTI

Štorkar slika na vrtu. Radovedna kmetica stoji za njegovim hrbtom in ogleduje platno. Slikar jo vpraša, če rada gleda slike in če ima rada slikarje. — Seveda, dokler boste slikali, vsaj ptice ne bodo zobale črešeni.

Svinjski pastir financira Francov pokret

Burna preteklost španskega bogataša Juana Marcha

Juan March se ne more pohvaliti z vrsto prednikov, kakor nekateri ugledni Španci. On ne pozna niti svojega očeta, niti matere, ker je bil najdenec, rojen na Balearskem otoku Mallorki. Usmili se ga je in ga vzel k sebi neki kmet, pri katerem je pasel svinje. Svojo pastirsko palico nosi še sedaj s seboj kot talisman. V šolo nikoli ni hodil in tako spada med analfabete na Špankem. Iz svinjskega pastirja je postal tihotapec in tihotapstvo je bila podlaga njegovega po-

znejšega bogastva. Ko si je prihranil nekaj stotakov, je jel posojati denar proti odušnim obrestim. O vsakem dolžniku se je najprej dobro informiral in nikoli ni posojil denarja brez dobrega jamstva. Kmetje so mu zastavljali zemljo in kmalu je postal lastnik največjega veleposvetstva na Mallor-

ki. Pozneje je razširil svoje zemljiške akulacije na Španjo.

Kmalu je ustanovil tovarno cigaret in ku pil ladjo ter začel tihotapiti tobak iz Maroka, tja je pa tihotapil cigarete in cigare. Tako je postal resen konkurent španskega tobačnega monopola. Posebno dobrodošla mu je bila svetovna vojna, ko je lahko razširil svoje dvomilne trgovske posle. Kupil je več ladij, dovažal je iz vseh pristaniške sveta meso, kožo, tobak, les, rudo in sadije ter prodajal vse to v Francijo. Postal je vojni dobavitelj in verižnik velikega formata. Kmalu po vojni je postal poslanec in v parlamentu je prišla nekega dne v razpravo kriza tobačnega monopola. Govorniki so napadali Marcha, češ, da jo je zakrivil on. Na vse očitke je March odgovarjal z zahtevom, naj mu oddajo v njegov tobačni monopol, češ da bo potem takoj drugače. S to izjavo je opozoril March nase Primo de Rivera, ki ga je dal aretirati. Toda to je bil prenaprilen korak, kajti March je štetil kot poslanec imuniteta in zato so ga kmalu imustili.

To pa ni moglo preprečiti preiskave proti Marchu. Dolgo ni prišla v javnost nobena vest o uspehu preiskave in morda bi bilo vse skupaj zasopalo, da se ni oglasil v parlamentu neki poslanec z interpelacijo. Odrinjena je bila nova preiskava in sicer proti preiskovalnemu sodniku, ki je imel v rokah to zadevo. Toda o Marchu se je govorilo, da je res najbolje postaviti kozla za vrtnarja. March kot najemnik španskega državnega monopola tobaka je namreč napravil konec tihotapstva tobaka tovarnarja Juana Marcha. Čim je prišla na krmilo republikanske vlade, je bil March aretiran in prepisati so ga hoteli v zlozlasno kaznišnico v Alcala de Henarez. Toda posledično se mu je pognegiti. Preko Gibraltarja je prišel v Francijo, zdaj je pa v službi Francoske vlade, ki jo baje tudi financira. Kaj neki pomeni njegovo nedavno polovano v Rim? 800 milijonov pezeta na polovano pomeni vedno nekaj izrednega. Tako ogromno je zdaj Marchovo pramoženje.

C. I. Luther: Smuk in smeh

Pisec bo predaval v soboto 6. t. m. v franciskanski dvorani, na kar opozarjamo čitatelje.

Smučanje prinaša vedno mnogo veselja in zabave in zato je razumljivo, da so tudi smučarske anekdote prav tako stare, kakor smučski viri.

Ena najstarejših je iz leta 1046—1068, a ne najstarejša, ki pripoveduje o smuku Heminga Aslaksona iz Platejarboma. Kralj Harald Kruti je prišel z vojaštvom na strmo obalo ter zahteval od svojega najemnika Heminga, da smuča v njegovo razvedrilo po strmini. Heming je opozoril na poldenelo in kamenito strmino skoro brez snega, toda kralj je pripomnil, da ni težava smučati po lepih pobočjih, da naj pač tukaj pokaže, kaj zna. Hemingu ni preostalo drugo kot nataktni smučati in izpolniti povelje. Smučal je po strmini navzgor in navzdol in navzdol so delali opazke, da še niso videli nikdar smučati tako

spretno, kot je to opravil Heming. Kralj pa je zahteval še vratonemnejši smuk, ki ga naj Heming zaključiti tik nad prepadom, ki je nad morjem. Heming je vprašal kralja, če zahteva njegovo smrt, češ, da potem ne rabi tega »podaljške življenja«, ki ga da smuk od prepada. Kralj je odvrnil: »ali smuk ali smrt!« Heming je odgovoril: »Ta smuk je res kratko podaljšanje življenja, če izpolnim Vašo željo. Ker pa je navada, da akusa vsakdo čim dalj časa živi, izvedem ta smuk, da si podaljšam življenje za čas smuka do prepada. Takrat je zasmučal na življenje in smrt, kajti v tistih časih ni bilo tako enostavno izostati od starta, posledice so bile mnogo hujše, kot pa danes. V St. Antonu, Schneidejevem smučskem krajčevstvu, je bila Rosanna skalalnica, ki je imela nekoliko kratek iztek. O priki neke telme je vzbudil salve smeha tekmovalce Huber, ki je po doskoku skušal ustaviti s kristjanjo, pa ga je zaneslo preko nasipa, ki je tvoril ograjo izteka, najprej po zraku, nato pa v potok, ki je tekel za nasipom. Huber tisti dan ni več skakal, moral je iskati priliko za posušitev v precej oddaljeni vasi.

Leta 1912 so šli Švicarji na polarna raziskovanja v Grönlandu. Seveda s smučmi. Človek bi mislil, da dopuščajo ti dolgi plovi vendarje boljše možnost prave smrti kot pa naš nos. Kaj še! Prav tako smučamo v bel brezkončnosti polarne pokrajine v krogu kot pri nas doma v megli, ker ni nikjer točke za orientacijo. Z vsemi mnogimi aparati in sredstvi si je treba pomagati. Toda vodji ekspedicije so bili vsi ti aparati premalo. De Auervain je prišel na misel, napraviti si na krivini smučke majhno sončno uro. Ako je postavil na določeno točko poleg te ure palico, je po senci te palice lahko kontroliral smer pohoda. To je bila gotova prva sončna ura na smučeh, ki je imela samo to nerodno navado, da je v megli »stala«, četudi je vedno »šla naprej«. Švicarska precizijska ura!

Postani in ostani član Vodnikov družbe!

Andre Armandy:

131

Princesa Symianova

Roman

Grof je opazil med potjo tri mostiške, ki je imel njihova poetična imena zabeležena na svojem zemljevidu. »Most, razpet nad mavrico«, »Most snežnih cvetov« in »Most grbastega zmaja«. Pot je postajala vedno težja, toda Brancelin ni več čutil utrujenosti, videc na vrhu tretja vrata: Nobena vrata Jaga, skozi katera vodi pot na planino, kjer se dviga Pi-Hia-Kong, »Hram boginje pisanih oblačkov«.

Ko so se njegovi vojaki malo oddahnili, so počasi in previdno nadaljevali pot.

★

Onstran vrat je tvorila slaba ploščad v obliki širokega polkroga. Od vseh strani obdajan se je dvigal ob robu prepada mogočen hram in njegovi bakreni strešniki so se motno lesketali v mesečini. Toda skozi široka odprta vrata se je videla na notranjem dvorišču četa oboroženih mož, sedečih okrog ognja, nad katerim so pekli na račinju — psa.

— Mrhe grde! — je zagodrnjal Bourjal. — Pas je meso jedo. Da bi vsaj oaleptali!

Okrog zidu ni bilo nobene straže. Iz te malomarnosti je grof sklepal, kako varnega se čuti Volskin. In kako bi tudi mogel misliti, da bi prišel lodo za njim v ta hram vrh Svete gore v deželi, zasedeni po vojski pod poveljstvom generala v službi Sovjetov?

Grof je sadihal svoje razburjenje.

— Ze grem, tovariši, — je zašepetal z grožnjo ljubimostjo.

Potem je pa izdal povelja. Napasti kar naravnost vojake bi pomenilo preizkušnjo opozoriti na nevarnost Volskina. Grof ga je pa hotel presenetiti, da bi prekršil njegove načrte. Zato je hotel prodreti v hram sam.

— Kaj pa če vas presenetijo njegovi vojaki? — je vprašal Bourjal v strahu.

— Delal se bom, kakor da moram sporočiti njihovu poveljniku važno novico. Dokler ne ustrelin s samokresom, ne hodil za mano, potem boš pa imel proste roke.

Bourjal je povelj glasno in samozavestno:

— Proste roke! ... proste roke! ... Jas vam pa dovolim dvajset minut prostega časa, gospod nadporočnik. Če ta čas ne bo nobene vesti od vas, naskočim hram.

— Pa naj bo, — je privolil Robert, — toda pa, da se mi ne dotakneš nobenega bonza.

— To si mislim, — je prikrlil Bourjal, — imeti

proti sebi vojsko, to ni nič, tola s to svečeniško zalogo...

Ob steni notranjega hodnika je odhitel grof k visokemu zidu, splezal je nanj in se razgledal na vse strani, potem je pa skočil na drugo stran. Bil je na vrtu.

V blede mesečini so se videle cvetlične gredice. Stirioglati paviljon, očividno hram, ga je ločil od prvega dvorišča. Na treh straneh so bili hodniki. V ozalju je stalo prostrano poslopje, najbrž samostansko. Sredi dvorišča je stal lip boginje. Med dvema stebroma je pa visel gong, po katerem udarjajo taoistični menihi ob vsakem daru, ki ga prinašajo verniki v procesiji v znak, da je bila njihova žrtev opazena.

Kar je opazil Robert senco na beli steni in dvoje rok je seglo po petici, da bi udarilo na gong. V enem skoku je bil grof pri senci in pograbil je palico.

Menih se je branil. Robert mu je zatisnil z roko usta in mu pokleknil na prsi, potem je pa vzel iz šepa skrivnostni pečat Mao-Tseua. Pripravljen je pa bil uporabiti tudi druga sredstva, če bi to nič ne zalego.

Komaj je pa bonz v mesečini opazil in otipal pečat, se je ozrl na Roberta in padel pred njim na obraz v najgloblji spoštovanju.

— Gromska strela! — je pomislil Robert. — Temu trdemu starcu bi pa človek ne prisodil tako dolge roke.

Menih ga je odvedel v stransko poslopje. Grof je slišal, da se v bližini nekdo tiho pogovarja. Zdelo se mu je, da sliši Stašin glas in srce mu je zatrepalo. Menih ga je privedel v nekakšno molitnico in spustiljo se je priklonil staremu bonzu, čigar pergamentno obližje je nekoliko spominjalo na obraz starega Mao-Tseua.

Znova je grof pokazal pečat. Prvi hip je bil bonz ob pogledu nanj nekak v zadregi, potem se je pa v resigniranem fatalizmu priklonil kakor mož, ki ve, po kaj tujec prihaja in kaj je njegova dolžnost, kateri se ne more izogniti.

Tiho je hotel nekaj povedati, toda Brancelin ni razumel kitajščine. Starec se je nasmehnil in opustil svojo namero.

Potem je prijel Roberta pod roko in ga odvedel po tlakovanih hodnikih. Glasovi so postajali jasnejši. Bonz se je ustavil pred vrati, na katerih so bile naslikane režeče se maske. Pritanil je na skrivnostno prožino in ena izmed mask se je umaknila, da je lahko Robert pogledal skozi odprtino.

Robert se je zdrznil, ko je zagledal v nekakani samostanski celici Stašin iz Volskina iz oči v oči. Ona je stala kljubujoče, on je pa sedel in se ji posmehoval. Brancelin je začutil v roki ključ, ki je bil ostal v ključavnici in ker je bil zdaj glede uspeha brez skrbi, je hotel najprej poslušati njun pogovor.